

D. Hedendaagse praktijkvoorbeelden en studies

Recycleer de gevangenen

Over

visionair gevangenismodel
ontwerpend onderzoek
gefaseerde detentie
humaan regime
talentbenutting

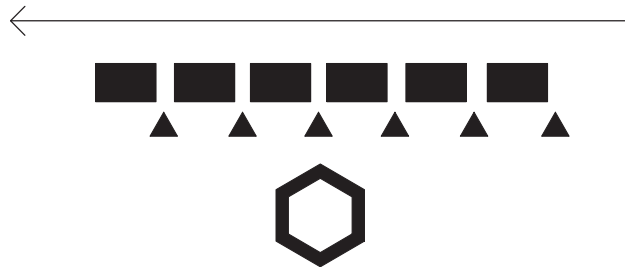
Recycleer de gevangenen

Fie Vandamme

1

— Fie Vandamme ontwierp een visionair gevangenismodel in een aangepaste stedelijke omgeving. Het model werd opgesteld na een consultatie van de diverse gebruikers van de gevangenis, zowel gedetineerden, directie als personeel. In lijn met de Basiswet (2005) worden de ontwikkelingskansen van de gevangenen maximaal geacomodeerd zonder afbreuk te doen aan de beveiliging.

— Fie Vandamme verrichtte ontwerp onderzoek in het kader van Advanced Architectural Design o.l.v. Arnout Van Vaerenbergh en Gideon Boie aan de Faculteit Architectuur, KU Leuven (LUCA). Productie van deze brochure gebeurde door Ruta Valiunaite.

Voorliggende studie toont een visionair gevangenismodel waarin vrijheidsberoving niet gelijk staat aan het ontnemen van de menselijke waardigheid. Het ontwerpend onderzoek buigt zich over de humanisering van de gevangenisarchitectuur en haar omgeving. Het humaan beginsel en perspectief van de Basiswet (2005) vormt het uitgangspunt voor het ontwerp.

De gevangenisruimte zoals we het vandaag kennen in België is een loutere, vormelijke vertaling van een functioneel schema. Zo zien we in Beveren een zogenaamde humane gevangenis op basis van het 19de Eeuwse Ducpétiaux-model. Binnen dergelijk ontwerpproces blijft de gevangene een loutere abstractie. De vraag is hoe een humane gevangenis denkbaar is zonder dat de gebruiker ervan een stem krijgt in het ontwerpproces.

De sleutel van de humane gevangenis ligt in de benadering van de gevangene in zijn/haar concrete bestaan. Een intelligent ontwerp gaat voorbij aan de functies van een overheidsbestek en de mythes die circuleren in de populaire verbeelding. Eenmaal de gevangene gedefinieerd is als een persoon met menselijke verlangens en noden, is het vorm geven aan een humane leefomgeving voor gevangenen niet langer onmogelijk.

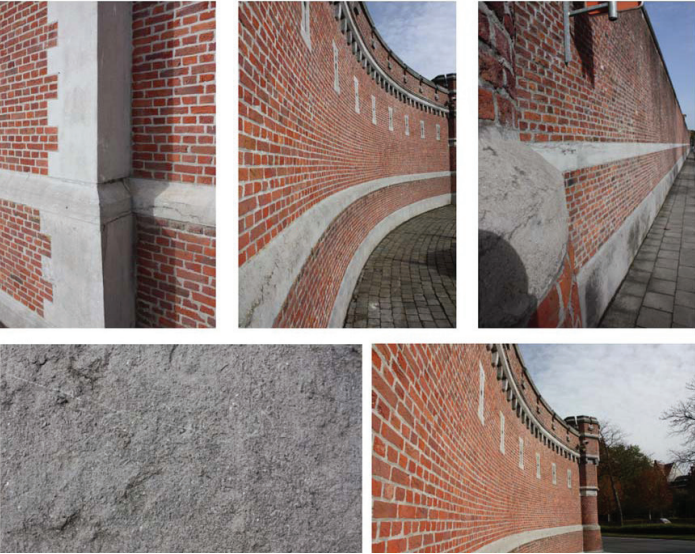
Gebruikers aan het woord

Het ontwerpend onderzoek inspireert zich op het kunstproject ‘Ik ben wie ik ben’ van kunstenares Mariska De Mey in samenwerking met Leuven Centraal en de KU Leuven.¹ Mariska De Mey organiseerde een concrete dialoog tussen gedetineerden en studenten van de KU Leuven via internet. De briefwisselingen brachten enkele basisprincipes van de huidige gevangenis tot sprake: ongestoord, individualiteit, talentbenutting, verantwoordelijkheid, grenzen, helpen, ontvangen, spijt, houvast, Wet Lejeune, nut, voorbereiding en tenslotte traject.

De principes zijn vandaag in een negatieve vorm werkzaam. De eerste opdracht van het onderzoek bestond hiertoe in het formuleren van een alternatieve invulling van de termen. De principes kregen een positieve vorm: vrijheid, privacy, middelen, zelfstandigheid, straf, vriendschap, bezoek, vergeving, geloof, Basiswet (onvoorwaardelijk), tijd, toekomst en cel. Inspiratiebronnen waren T. (ex-gedetineerde), Guido Verschueren (gevangenisdirecteur), Paul Dauwe (gevangenisdirecteur), Luk Vervaeke (gevangenisleraar) en Lieven De Cauter (filosoof).

T. is een ex-gedetineerde die zijn tijd doorbracht in verschillende Belgische gevangenis. De gesprekken met T. behandelden het leven op een cel en het leven na een gevangenisstraf. T. woont vandaag samen met zijn vrouw en is de

¹ Mariska De Mey, 'Ik ben wie ik ben (2)' (2006) ter beschikking in de bibliotheek van Leuven Centraal.

trotse vader van een eerste kind. T. werkt 14 uur per dag om al zijn ‘tijd’ in te halen. Maar hij staat in het leven en kijkt naar de toekomst. Vanuit zijn ervaring wist T. de vinger te leggen op de lacunes in het huidige gevangeniswezen en vluchtlijnen te suggereren.

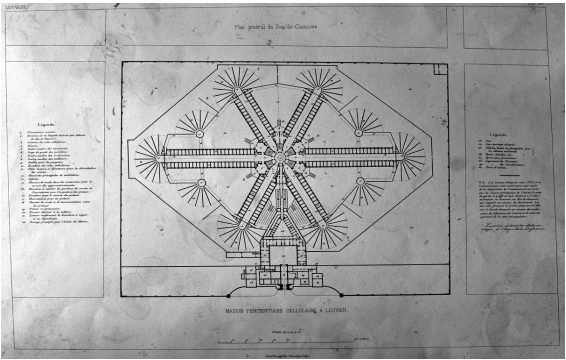
Open deuren

Het ontwerpend onderzoek verkende vervolgens de hedendaagse gevangenisarchitectuur vanuit Leuven Centraal. Het betreft een faciliteit waar vandaag ongeveer 300 gedetineerden voor een langdurige detentie verblijven plus bijkomend 50 verwezen beklaagden ter compensatie van de overbevolking in de gevangenis van Sint-Gillis. De zomerstaking in 1976 was voor de gevangenisdirectie het kantelmoment om een opendeurregime in te stellen voor de meerderheid van de veroordeelden. Het betekent dat de gedetineerden de kans krijgen om zich vrij te bewegen in de vleugel waar hun

cel gesitueerd is en elkaar op de cel te bezoeken – weliswaar met een maximale samenscholing van drie personen.

Directeur Guido Verschueren lichtte toe hoe het opendeurregime in Leuven Centraal een normaal leefpatroon van werk, dagopleiding en vrijetijdsmogelijkheden nabootst binnen de muren van de gevangenis. Belangrijkste motivatie hierbij was de menselijke waardigheid van de gedetineerde. De dagelijkse activiteiten bieden immers ontwikkelingskansen aan de gevangene en stimuleren de levenslust. Hiermee wordt ook de opsluiting in het perspectief geplaatst van de resocialisatie. Een zinvolle opsluiting maakt geen beter mens, maar voorkomt zo goed als mogelijk dat de gedetineerde met wrok terugkeert in de maatschappij.

Het opendeurregime krijgt een spiegelbeeld in een maximale betrokkenheid van de samenleving. Voor Guido Verschueren is het belangrijk dat de buitenwereld weet wat er binnen de muren van de gevangenis afspeelt. Een genuanceerde beeldvorming is de basis voor een positief reclasseringsklimaat.

Basisprincipes

Het nieuwe regime in Leuven Centraal komt tegemoet aan de onmenselijke en asociale karakter van de eenzame opsluiting dat eigen is aan het 19de Eeuwse Ducpétiaux-model. Adolphe Prins noteerde: “Behalve het genie is geen mens die onder dwang wordt geïsoleerd, tegen de absolute afzondering bestand. Een moreel leven dat in zulk eng kader wordt opgesloten, heeft niets meer te maken met sociale moraliteit.”²

Een open regime en maatschappelijke betrokkenheid brengt soelaas, maar het gebouw blijft onaangepast. Het ontwerpend onderzoek ontwikkelt zes basisprincipes die als leidraad dienen bij het ontwerp van een humane gevangenis:

1. Grenzen stellen aan de vrijheidsberoving. (Basiswet 2005)

2. Een gezonde geest bewaren. Verantwoordelijkheid (zelfstandigheid) en keuzemogelijkheid voorkomen frustratie, onbegrip, loszinnigheid, roekeloosheid, onbezonnen gedrag, onverantwoordelijk gedrag, vluchtgedrag, ... Vandaag laat een vrijheidsstraf in de gevangenis niet toe een beter mens te worden, wel een betere crimineel. De impact van een gevangenis op de persoonlijkheid van de gedetineerde is aanzienlijk met zogenaamde detentieschade tot gevolg.

3. Doelgerichte verzorgingscentra vervangen een generiek gevangenismodel. Het voorkomt ook overbevolking aan de hand van fasering en mogelijkheden om door te stromen.

4. De gevangenis is goed bereikbaar en niet afschrikwekkend. Beveiligingsparanoia brengt de overheid ertoe de gevangenen te isoleren ver buiten de stad. De gevangenis wordt hierdoor moeilijk bereikbaar voor hulpverleners, leerkrachten, therapeuten, advocaten en vooral voor familie, vrienden en kinderen. Het gevangenisontwerp mag de laatste groep niet verhinderen om sociaal contact te onderhouden met gedetineerde familieleden en vrienden. Een stedelijke context is de enige logische optie.

5. De gevangenis biedt een ruimtelijke motivatie aan de gevangene. De veelal zinloze ontsnappingspogingen wijzen op het abnormale en inhumane karakter van de huidige gevangenen. De ontsnapping blijft over als het enige perspectief voor de gedetineerde.

6. Re-integratie begint tijdens het uitzitten van de straf. Gedetineerden worden niet geïsoleerd, maar worden binnen een gefaseerd regime van meet af aan in contact gebracht met de buitenwereld.

Architecturaal programma

De basisprincipes vormen de ruimtelijke richtlijnen van de nieuwe gevangenis.

1. Ruimtelijke stimulatie: de gevangenis biedt aan de gevangenen een ruimtelijke stimulans om verantwoordelijkheid te nemen en zelfstandigheid te verkrijgen. De levenskwaliteit in de gevangenis is een belangrijke en waardevolle component van de gedifferentieerde vrijheidsberoving. De extra ruimtelijke kwaliteiten biedt perspectief aan de gevangene, het wekt hun streven op en maakt hun bereidwillig voor opofferingen. Ruimtelijke kwaliteit krijgt hiermee een plaats in een intern systeem van beloning en straf.

2. Gezonde geest: de gevangenis omvat een degelijke film-, theater-, sport- en spelinfrastuur. Gedetineerden krijgen hiermee de mogelijkheid om zich te ontspannen en zorgen te vergeten. Het is noodzakelijk om te voorkomen dat gedetineerden op zoek gaan naar alternatieve middelen om ‘alles even te vergeten’. Bovendien moeten gevangenen aan hun lichamelijke conditie werken. Een gezonde geest is niet mogelijk zonder een gezond lichaam. Beide zijn in het belang van zowel gedetineerden als gevangenispersoneel. Sport en ontspanning is ook bij cipiers en begeleiders nodig om hun moeilijke werkomstandigheden en grote verantwoordelijkheid even te vergeten. Sport biedt ook de mogelijkheid van omgekeerde integratie door middel van competitie met bezoekende ploegen.

3. Doorstroming: de gevangenis biedt plaats voor zowel individuele als gemeenschappelijke ruimtes. Bij de gemeenschappelijke ruimten wordt onderscheid gemaakt in vaste en variabele. Gedetineerden die gepersonaliseerde

hulp nodig hebben, worden onderverdeeld in verschillende secties die autonoom opereren. De secties worden in- of uitgeschakeld binnen het functioneren van het totale gevangeniscomplex.

4. Soepel komen en gaan: de vorm van een gevangenis moet in de toekomst weergeven welke functie zij uitoefent. Het is evident om een controletoren vorm te geven als een cilindervormig gebouw met een zicht van 360 graden rondom. Ook het traject kan zichtbaar worden in de vorm van een gevangeniscomplex. Zo moet de ingang voor gedetineerden gescheiden worden van de publieke ingang voor bezoekers en personeel. Op die manier kan de publieke ingang tegelijk gebruikt worden als uitgang voor gedetineerden. Belangrijk is ook dat gedetineerden nooit meer terecht komen op de plaats waar ze in de gevangenis opgenomen werden. Het lineaire verloop symboliseert een duidelijk beginpunt én een eindpunt van een detentietraject. De gevangenis is niet alleen afschrikwekkend, zoals met de 19de Eeuwse portalen, maar biedt vooruitzicht.

5. Bewaking, begeleiding en bemiddeling (BBB): het functioneren van de gevangenis vandaag is volledig gecentreerd rond controle en bewaking. Deze centrale activiteiten leggen een schaduw over alle andere activiteiten. De focus op hechtenis zonder meer is in het kader van een humane detentie niet langer houdbaar. In het ontwerp beidt elke sectie ook plaats aan begeleiding in de vorm van ruimten voor gemeenschappelijk en individueel gesprek.

² Lode Van Outrive, 'De gevangenis: een systeem op drift' (Davidsfonds, Leuven, 1978)

Dit gebeurt naar Nederlands voorbeeld waar de bejegening een structurele plaats krijgt in de penitentiaire inrichtingswerkers (PIW). Het gaat om aanspreekbare mensen die dicht bij de gedetineerden staan en hun dagelijkse handel en wandel opvolgen. Terwijl de bewaker instaat voor ordehandhaving is de begeleider er voor het opsporen en verhelpen van probleemsituaties. Tenslotte voorziet het ontwerp plaats voor een derde, bemiddelende partij die de dubbele impact op de gedetineerde minder rechtstreeks maakt. Ook een begeleider kan immers afbreuk doen aan de rechten van gevangenen. De bemiddelaar kan in het belang van de gedetineerde optreden bij onderlinge conflicten en scheefgetrokken machtsverhoudingen.

6. Re-integratie: in het ontwerp is het leven binnen de muren gelijkaardig en gelijkwaardig aan een leven in de buitenwereld. De twee werelden vloeien in elkaar over. De vervagende grens maakt de stap naar de samenleving steeds kleiner. Binnen de muren leggen de gedetineerden een individueel en persoonlijk traject af. Gedetineerden worden niet geïsoleerd van de normale wereld waarin ongelijkheid en soms zelfs van onrechtvaardigheid heerst. De confrontatie met de normale wereld leert de gedetineerde omgaan met een gebrekkige werkelijkheid. Sommigen moeten hard werken voor de aankoop van zaken die door anderen als vanzelfsprekend ervaren worden. Anderen presteren beter in een bepaalde sportuitoefening en krijgen recht op een bijzondere tijdsindeling die hen in staat stelt deel te nemen aan een belangrijke wedstrijd. Het gaat in de

persoonlijke detentietrajecten niet om een voorkeursbehandeling, maar om het geven van een kans om talenten te ontwikkelen. Elke persoon kan zich hiermee onderscheiden uit de kleurloze en naamloze massa van de gevangenis. De vraag is of het huidige anonieme, individualistische systeem van een gevangenis in staat is om plaats te maken voor uitzonderingen.

Werking van de cel

Een belangrijk element voor het ontwerp van de humane gevangenis is de dynamiek en mobiliteit in de gevangenis. Gedetineerden kijken voortdurend uit naar een volgende fase – alle vormgegeven in verschillend architecturaal type. Met goed gedrag verdient de gedetineerde extra leefruimte. Op die manier wordt een eind gesteld met de gebruikelijke tuchtmaatregelen in de gevangenis, zoals de isoleercel en kalmeringsmiddelen. Discipline is niet gebaat met wrok en agressie, maar met vrijheid en verantwoordelijkheid.

Het ontwerp herverdeelt de gebruikelijke omvang en capaciteit van een gevangenis. Een capaciteit van 360 cellen wordt verdeeld over 6 afzonderlijke, doelgerichte inrichtingen met telkens 60 cellen. De inrichting vormt een specifiek onderdeel van een gefaseerd detentie-regime en belichaamt een eigen traject. Elke inrichting wordt opnieuw verdeeld in autonome leefgroepen met 10 cellen rond een gemeenschappelijke ruimte.

De 6 verschillende cel-types belichamen de werking van een traject. Voorhechtenis grijpt plaats in een afzonderlijke Cel 1

die in twee richtingen geschakeld wordt. In de voorhechtenis is het belangrijk dat gedetineerden het lopende juridische onderzoek niet beïnvloeden en ook niet zelf beïnvloed worden. De voorhechtenis gebeurt daarom in een zone waar de gedetineerden zelfstandig overleven in een compacte cel met alle noodzakelijke faciliteiten.

Na het vonnis worden de gedetineerden verwezen naar een inrichting afhankelijk van de straftijd, de persoonlijke behoeften (o.a. zorg) en het gewenste niveau van sociale interactie. In de nieuwe inrichting vangt een ruimtelijk traject aan. De gedetineerden starten in Cel 2 en 3 met een slaapen wasruimte. Met goed gedrag kan extra leefruimte toegeëigend worden, zoals een kitchenette, eetplaats, zitplaats, bezoekeruimte en ten slotte een private buitenruimte. De onderdelen worden geschakeld in een lijnconfiguratie (Cel 2) of een configuratie rondom een buitenruimte (Cel 3).

Met de groei van de leefruimte verhoogt de verantwoordelijkheid die de gedetineerde opneemt. Doelstellingen en uitdagingen nemen de plaats in van geestdodende maatregelen, zoals isoleercellen en kalmeringsmiddelen. Als alle ruimtelijke mogelijkheden verworven zijn, groeit de gedetineerde door naar Cel 4 of 5. Hiermee wordt plaats gemaakt voor nieuwe starters in het detentietraject. De ruimtelijke configuratie van Cel 4 en 5 ligt vast. De variatiemogelijkheden liggen in het aankoppelen van extra functies en onderlinge schakeling rondom een gemeenschappelijke leefruimte.

Cel 6 is het eindpunt. Het is een woontoren

waarbij 4 gedetineerden samenwonen binnen een normale dagbesteding van werken en vrijetijdsbesteding. De handel en wandel van de gedetineerde wordt nauwgezet opgevolgd door een systeem van elektronische enkelband. Groepen worden samengesteld in overleg

Werking beveiliging

Een humane gevangenis is tenslotte niet noodzakelijk een onveilige situatie. Zo zorgen de decentrale controle- en toegangspunten integendeel voor een optimalisering van het beveiligingssysteem. De gevangenis is een druk komen en gaan van verschillende gebruikers, zoals o.a. gevangenen, bezoekers, familie en vrienden, rechters, advocaten, ongestoord bezoek, begeleiders, psychologen, sociaal werkers, studenten en andere geïnteresseerden, ... In het gebruikelijke Ducpétiaux-model worden alle stromen gecentraliseerd in een lineaire circulatie doorheen het panopticon. Het gevolg hiervan is de onnodige confrontatie van conflicterende gebruikers, opeenstapeling van wachtrijen, enzovoorts.

Het opdelen van de circulatiestromen voorkomt dat conflicterende groepen elkaar onnodig kruisen. 8 toegangs- en controlepunten bevinden zich in de hoekpunten van de 12-hoekige perimeter. Hiermee is de inkomhal telkens gesitueerd aan het begin van de secties in de gevangenis, zoals de sectie personeel, sectie sport, sectie bezoekers, sectie ontspanning, ... Het algemeen onthaal is gesitueerd aan de administratieve sectie. Behalve bij de eerste

aanmelding, meldt iedereen zich rechtstreeks bij de decentrale toegangspunten. De discretie van het bezoek wordt hierdoor verhoogd en wachtrijen vermeden.

5 van de 12 hoekpunten zijn geschikt voor de beveiligde aan- en afvoer van gedetineerden en goederen. De toegangspunten voor gemotoriseerd verkeer sluiten rechtstreeks aan op gesprekslokalen (bezoek familie, vrienden en advocaten), sportinfrastructuur (in functie van omgekeerde integratie), administratieve sectie (facilitair beheer) en werkplaatsen (goederenverkeer).

De toegangspunten zijn tegelijk de belangrijkste controlepunten. Al het verkeer van personen en goederen wordt onderworpen aan een scanner. De bezoeker moet alle bezittingen achterlaten in de kluisjes. Gedetineerden worden na contact met bezoekers onderworpen aan een fouille. Het decentrale onthaal biedt de mogelijkheid om het beveiligingsniveau aan te passen op de doelgroep.

De buitenste ring geeft rechtstreeks uit op het normale stedelijke weefsel. De gevangenis wordt beveiligd doorheen een sascomplex. Ook de onderlinge secties zijn verbonden met een sas. Geen enkele ruimte is toegankelijk zonder aanmelding en registratie bij een controlepost. Op die manier blijven alle circulatie stromen beheersbaar zonder een desolaat schotsveld rond de gevangenis. Bijkomend voordeel is de (relatief) vrije verplaatsing die mogelijk wordt voor de gedetineerde binnen een bepaalde ruimten.

De ruimten in de buitenste ring worden geflankeerd door twee wandelgangen die de hele gevangenis omschrijven. De wandelgang aan de binnenkant van de buitenste ring wordt gebruikt door gevangenen al dan niet onder begeleiding van bewakers. De gang maakt een snelle verplaatsing van bewakingspersoneel mogelijk doorheen het bezoekersdeel. De wandelgang langs de buitenste ring is bedoeld voor bezoekers. Het dubbele gangenstelsel biedt elke ruimte een dubbele toegang waardoor snelle interventies gemakkelijker worden.

Feiten en cijfers

Oppervlakte site: 3 ha 50 a
Oppervlakte gevangenis (bruto): 27.100 m²
Diameter gevangenis: 210 m (inclusief parking), 186 m (exclusief parking)
Capaciteit: 360 cellen verdeeld over 6 inrichtingen met telkens 6 leefgroepen van 10 gevangenen
Uitbreidingscapaciteit: maximaal 90 plaatsen per inrichting
Omgevingsfactoren: stedelijk gebied
Toegangsweg: primaire wegenstructuur
Typologie: regelmatige twaalfhoek met 6 cel-types

- cel 1 en 2: 1 bouwlaag, eventuele stapeling tot 2 bouwlagen
- cel 3, 4 en 5: maximaal 2 bouwlagen
- cel 6: 5 bouwlagen (exclusief kelder)

Ter vergelijking

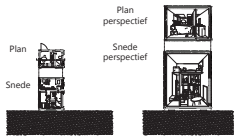
Gevangenis Leuven Centraal

Bouwjaar: 1859
Oppervlakte site: 4 ha 30 a 47 ca
Oppervlakte gevangenis: -
Capaciteit: 274 cellen
Bezettingsgraad: 300 veroordeelden (open deurregime) en 50 beklaagden
Omgeving: stedelijk (binnenring)
Toegangsweg: primaire as
Typologie: Ducpétiaux (6 vleugels, drie bouwlagen)

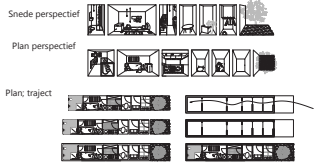
Gevangenis Poort van Beveren

Bouwjaar: 2012-2014
Oppervlakte site: 12 ha 14 a 21 ca
Oppervlakte gevangenis (bruto) : 29.000 m²
Capaciteit: 300 plaatsen
Omgeving: landelijk (E17)
Toegangsweg: lokale weg
Typologie: Ducpétiaux (4 vleugels, drie bouwlagen)

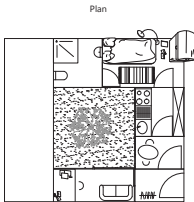
Woonunit voor 1
gedetineerde gedurende
de voorhechtenis.

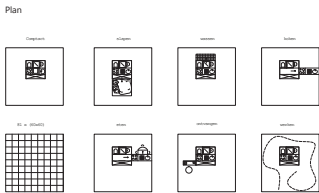
Woonunit voor 1 pers. met een
lineair **ruimtelijk traject**.
Eerst louter wassen
en slapen ter beschikking,
vervolgens stapsgewijs
de volgende ruimten.

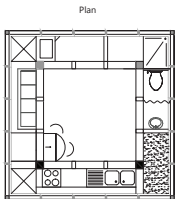
Woonunit voor 1 pers.
met **ruimtelijk traject** rondom
een centrale buitenruimte / patio.
Eerst louter wassen en slapen ter
beschikking, vervolgens
stapsgewijs de volgende ruimten.

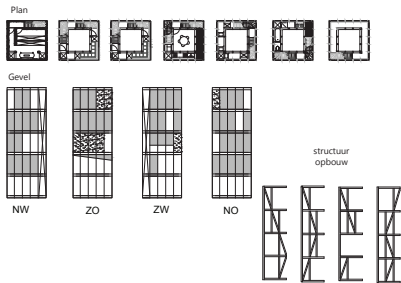
Woonunit voor 1 pers.
Alle functies zitten samen
in een kern en de overige
ruimte blijft vrij.

Woonunit voor 1 gedetineerde, Alle
functies zitten in de randen en cen-
trale ruimte blijft vrij.

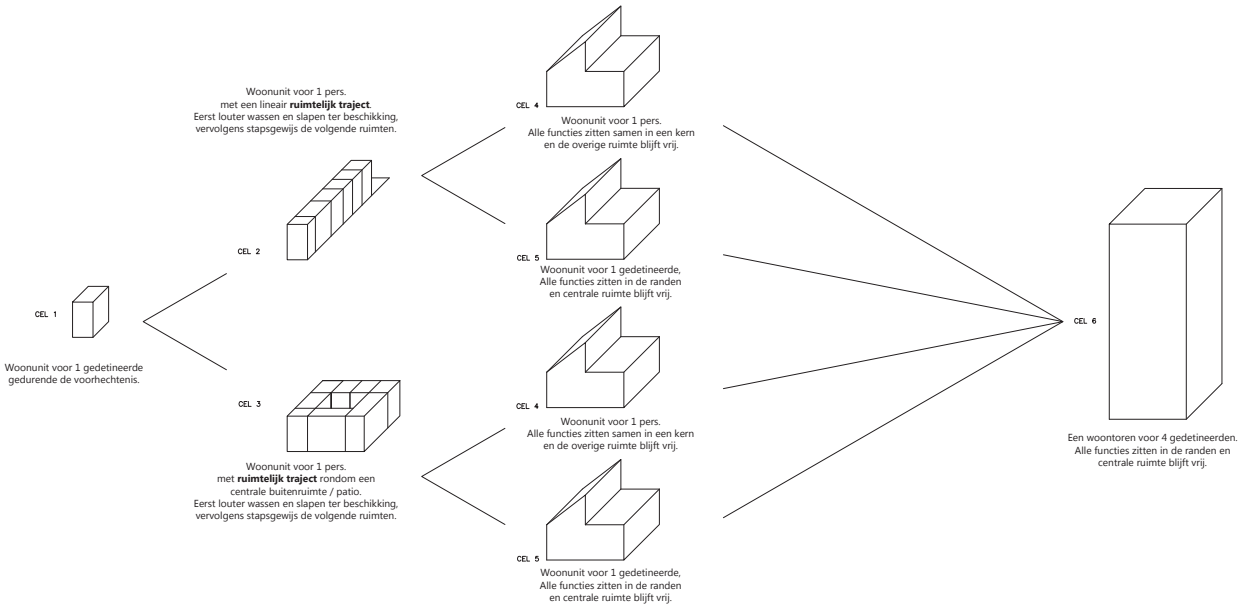
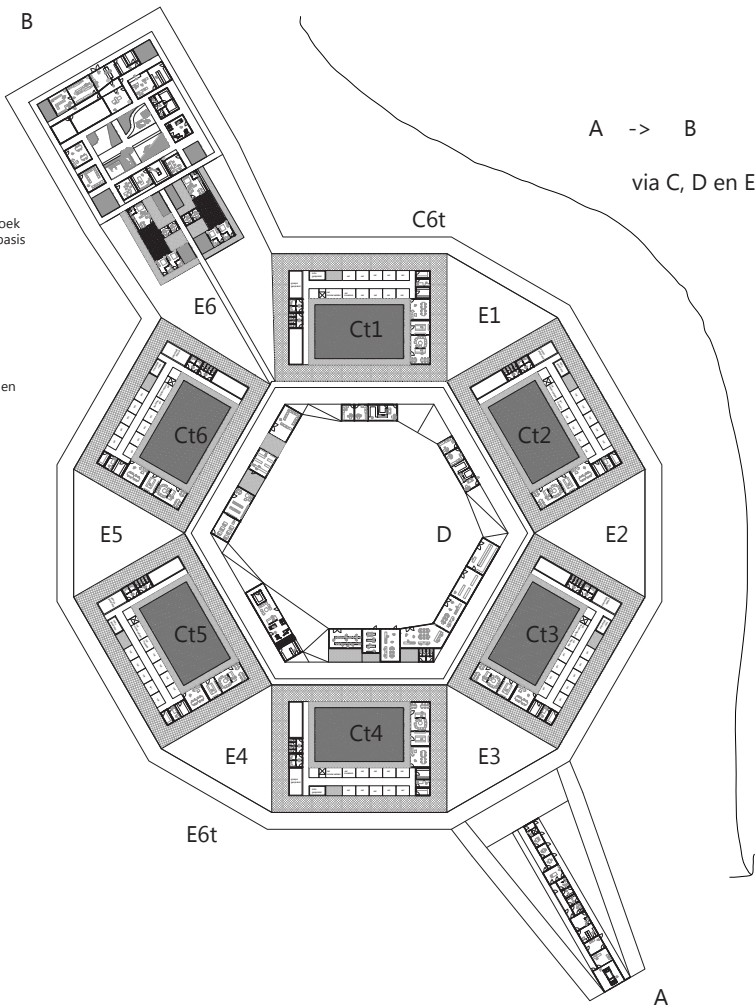

Een woontoren voor 4 gedetineerden.
Alle functies zitten in de randen
en centrale ruimte blijft vrij.

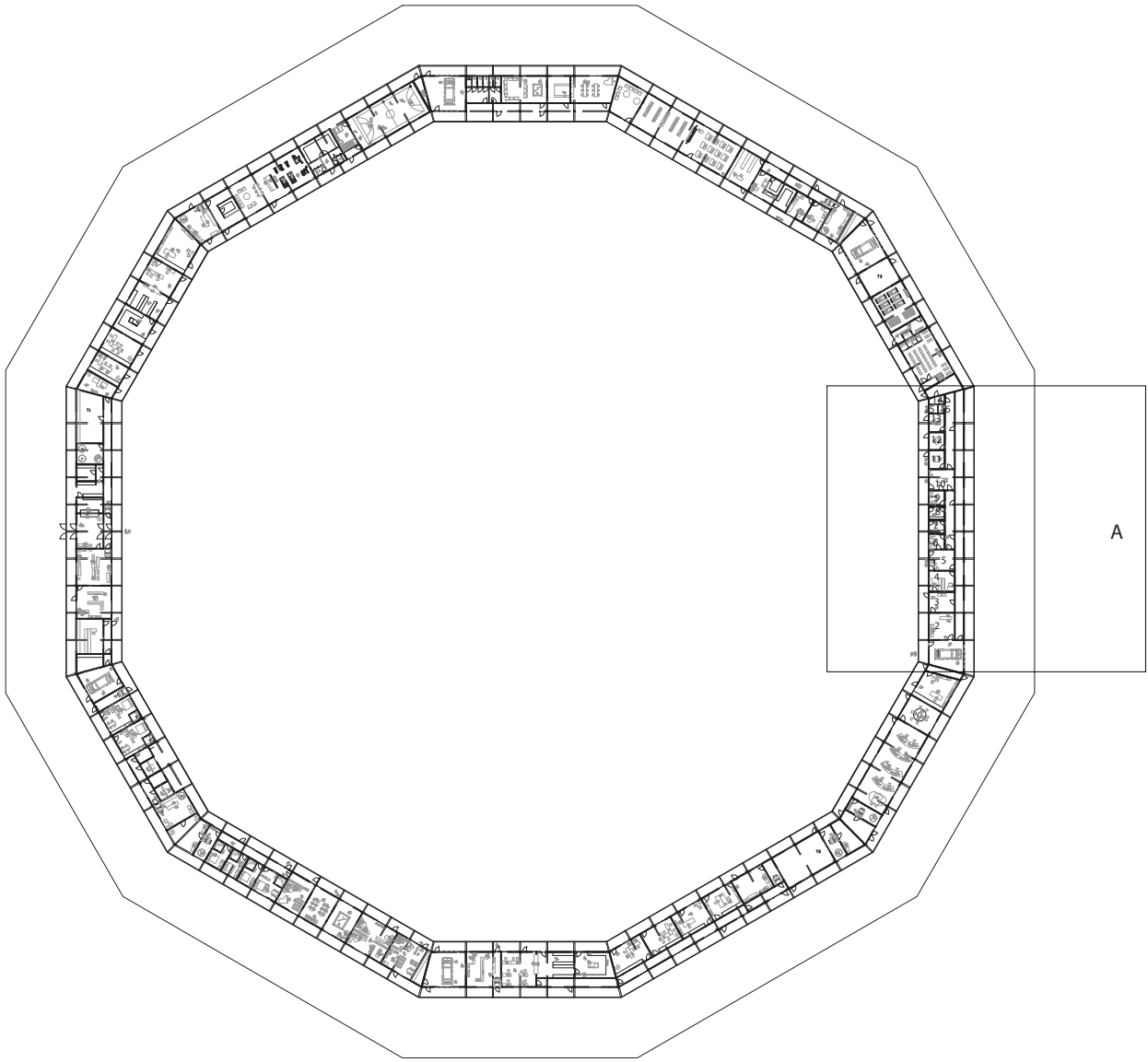
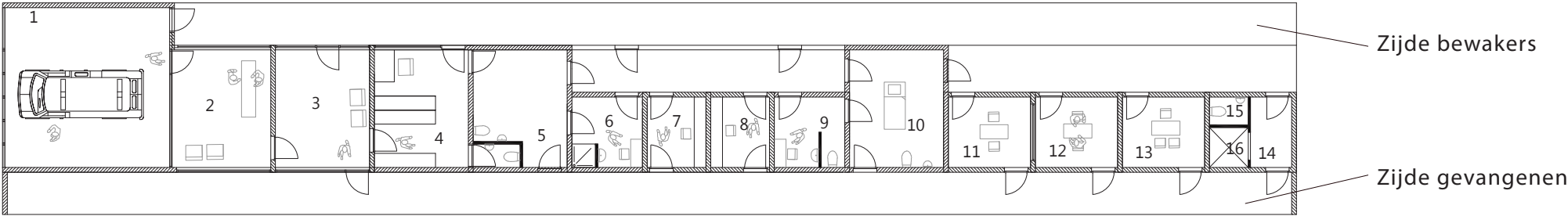
1. VRIJHEIDSBEROVING BEGRENZEN
Perspectief geven door differentiatie

Basis model
= Eerste model a.d.h.v. eerste onderzoek
en a.d.h.v. programma die aan de basis
lagen voor bepalen van de vorm.
Met; secties
A: Sectie voor screening
B: Sectie voor onthaal, personeel,
beheer, gasten en technieken
C: Sectie voor cellen (6 types)
D: Sectie voor gevangenen, cipiers en
ontspanning
E: 6 Buitenruimten; sportvelden
en ontspanningsruimten.

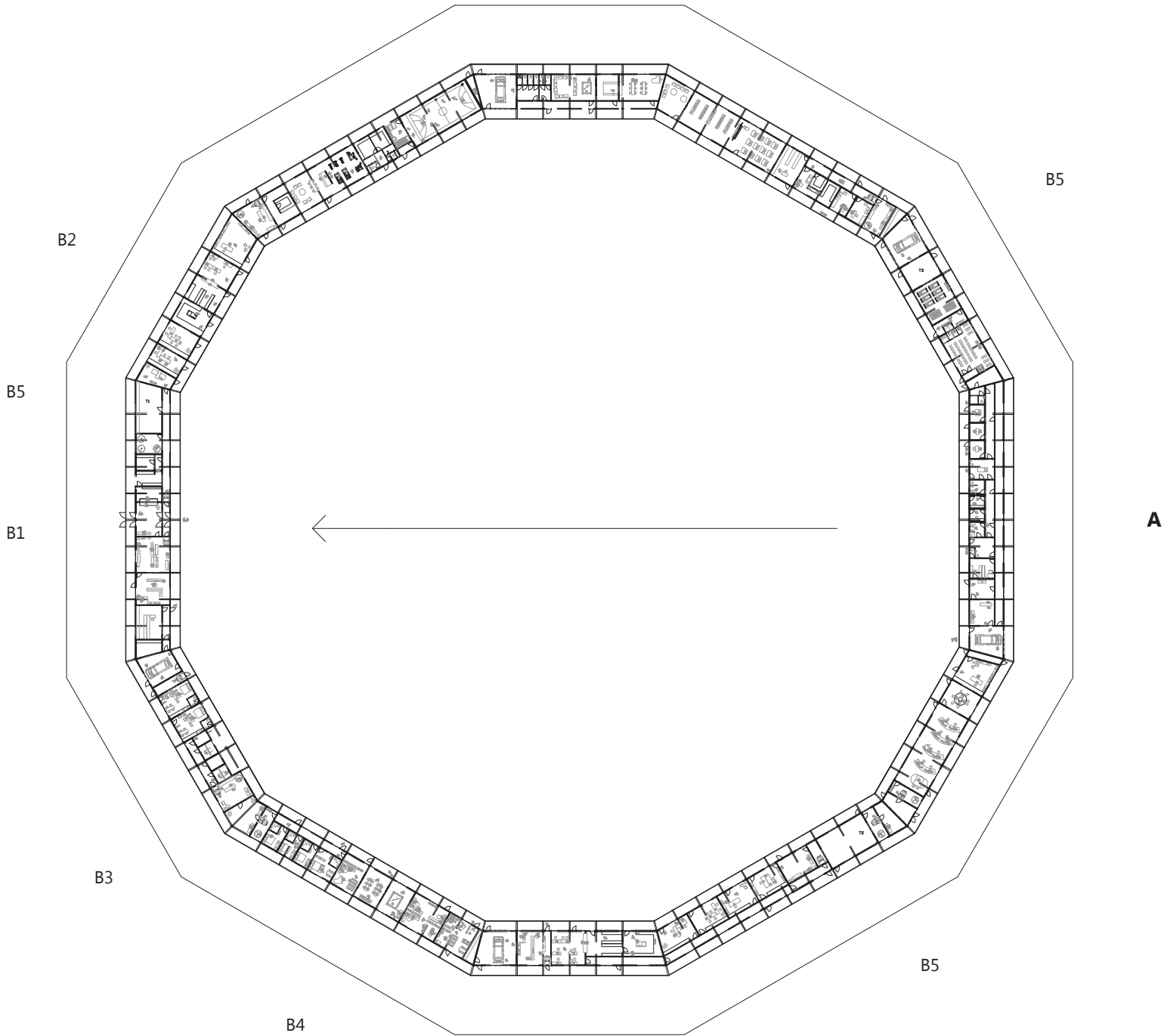
A: Sectie voor screening

1. Ruimte waar veiligheidsvoertuig binnen kan rijden; 2. Ontvangstruimte; 3. Wachtruimte; 4. Ruimte voor de bagage opslag; 5. Opzoekkamer; 6. Badkamer met douche; 7. Wachtruimte; 8. Wachtruimte; 9. Urinetestkamer; 10. Veiligheidscel; 11. Ondervragingskamers gescheiden met glasplaat; 12. Ondervragingskamers gescheiden met glasplaat; 13. Bezoekersruimte; 14. Sas; 15. Toilet; 16. Eventueel lift?

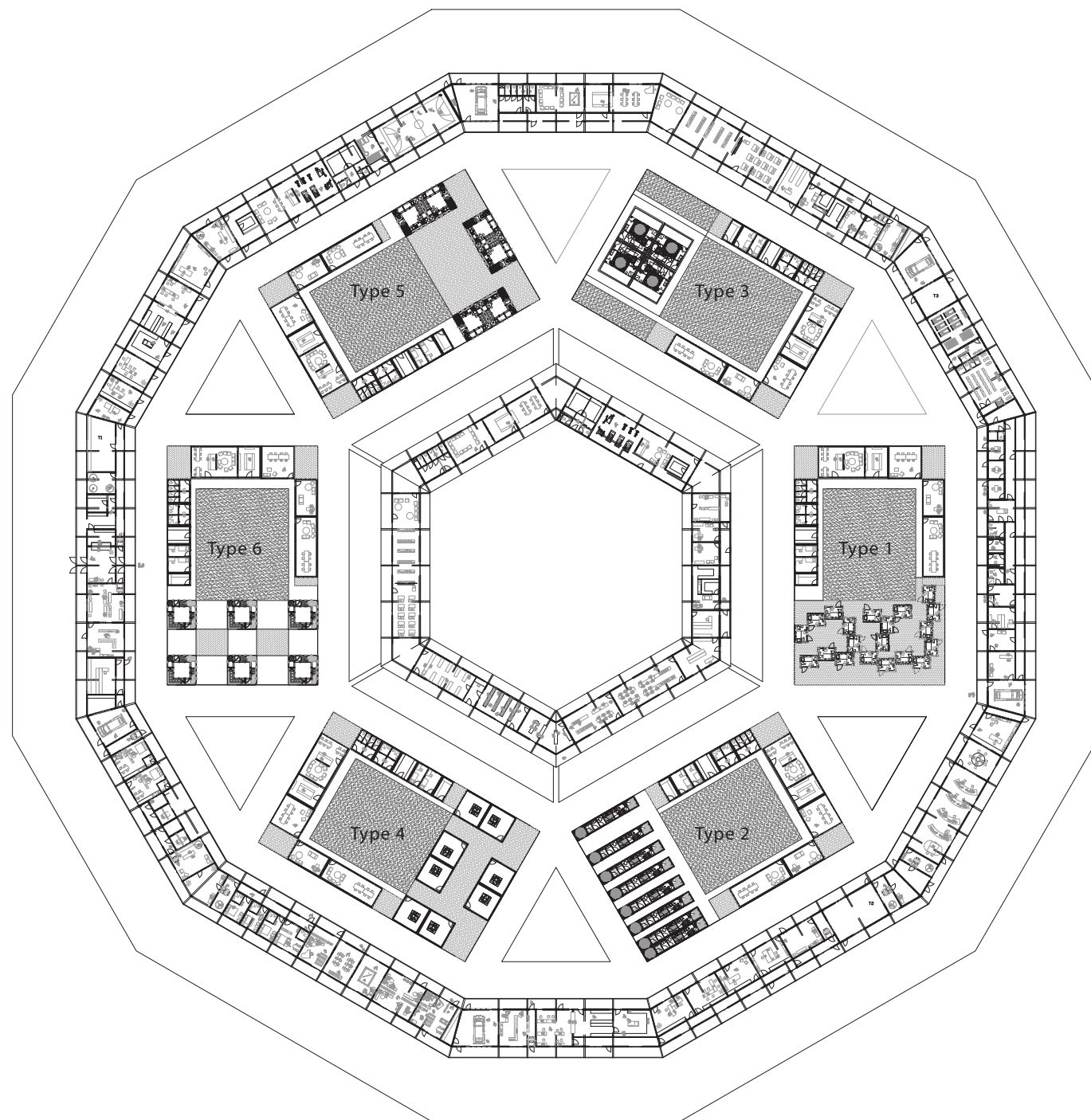
B: Sectie voor onthaal, personeel, beheer, gasten en techniek

B1: Sectie voor onthaal; B2: Sectie voor beheer; B3: Sectie voor bezoekers (formeel); B4: Sectie voor bezoekers (informeel); B5: Sectie voor technieken

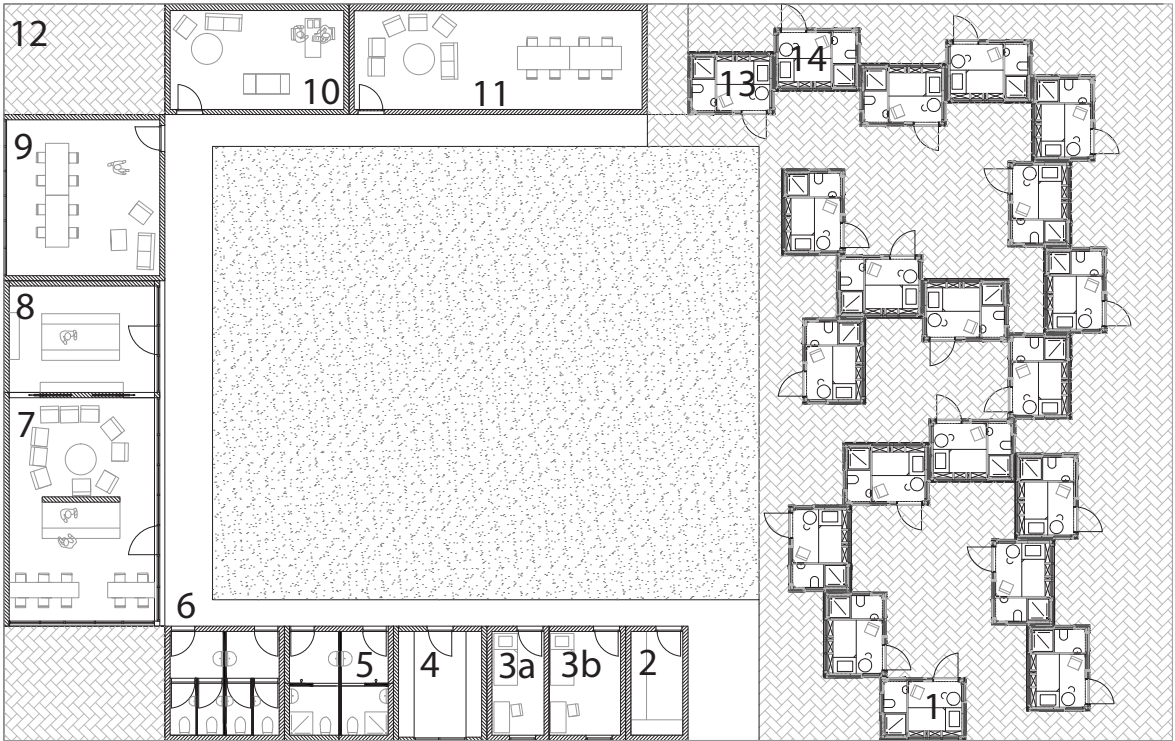
C: Sectie voor cellen (6 verschillende types)

Ct1 cel type 1: voorrechtenis cel; Ct2 cel type 2: ruimtelijk traject (lineair); Ct3 cel type 3: ruimtelijk traject (concentrisch/patio); Ct4 cel type 4: individuele cel, kans op toe-eigening, variant 1 (centrale kern met functies); Ct5 cel type 5: individuele cel, kans op toe-eigening, variant 2 (centrale vrije ruimte); Ct6 cel type 6: gemeenschappelijke woontoren

C: Sectie voor cellen

1. Cel 1, voorhechtenis; 2. Linnenkamer; 3. Verzorging en EHBO-cel; 4. Ruimte voor opslag; 5. Douches; 6. WC; 7. Lounge, eetkamer, bar; 8. Keuken; 9. Polyvalente ruimte; 10. Individuele gespreksruimte; 11. Gespreksruimte voor groepen; 12. Rookruimte; 13. Cel voor mindervaliden; 14. Cel voor moeders/vaders

C Type 1 Variant 1 Ct1, v1, g

Type 1

Type 2

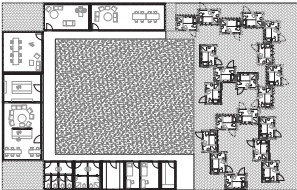
Type 3

Type 4

Type 5

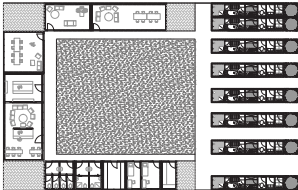
Type 6

Variant 1

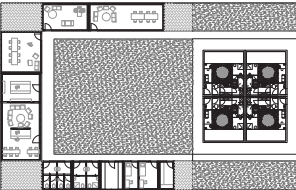
Ct1,v1,g

min 20 cellen, max 40

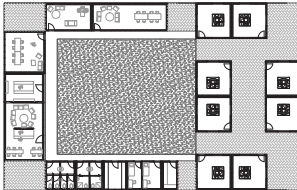
Ct2,v1,g

min 8 cellen, max 16

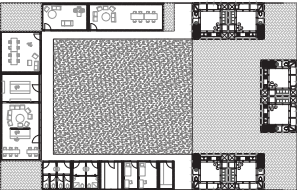
Ct3,v1,g

min 4 cellen, max 12

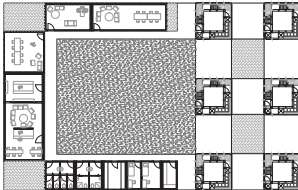
Ct4,v1,g

min 8 cellen, max 12

Ct5,v1,g

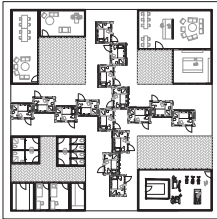
min 6 cellen, max 9

Ct6,v1,g

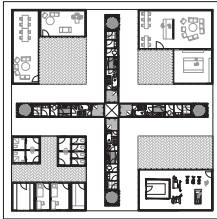
min 24 cellen, max 32

Variant 2

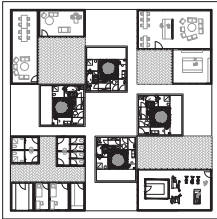
Ct1,v2,g

min 15 cellen, max 30

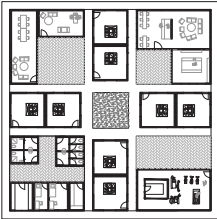
Ct2,v2,g

min 4 cellen, max 12

Ct3,v2,g

min 4 cellen, max 12

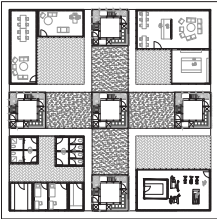
Ct4,v2,g

min 8 cellen, max 12

Ct5,v2,g

min 8 cellen, max 12

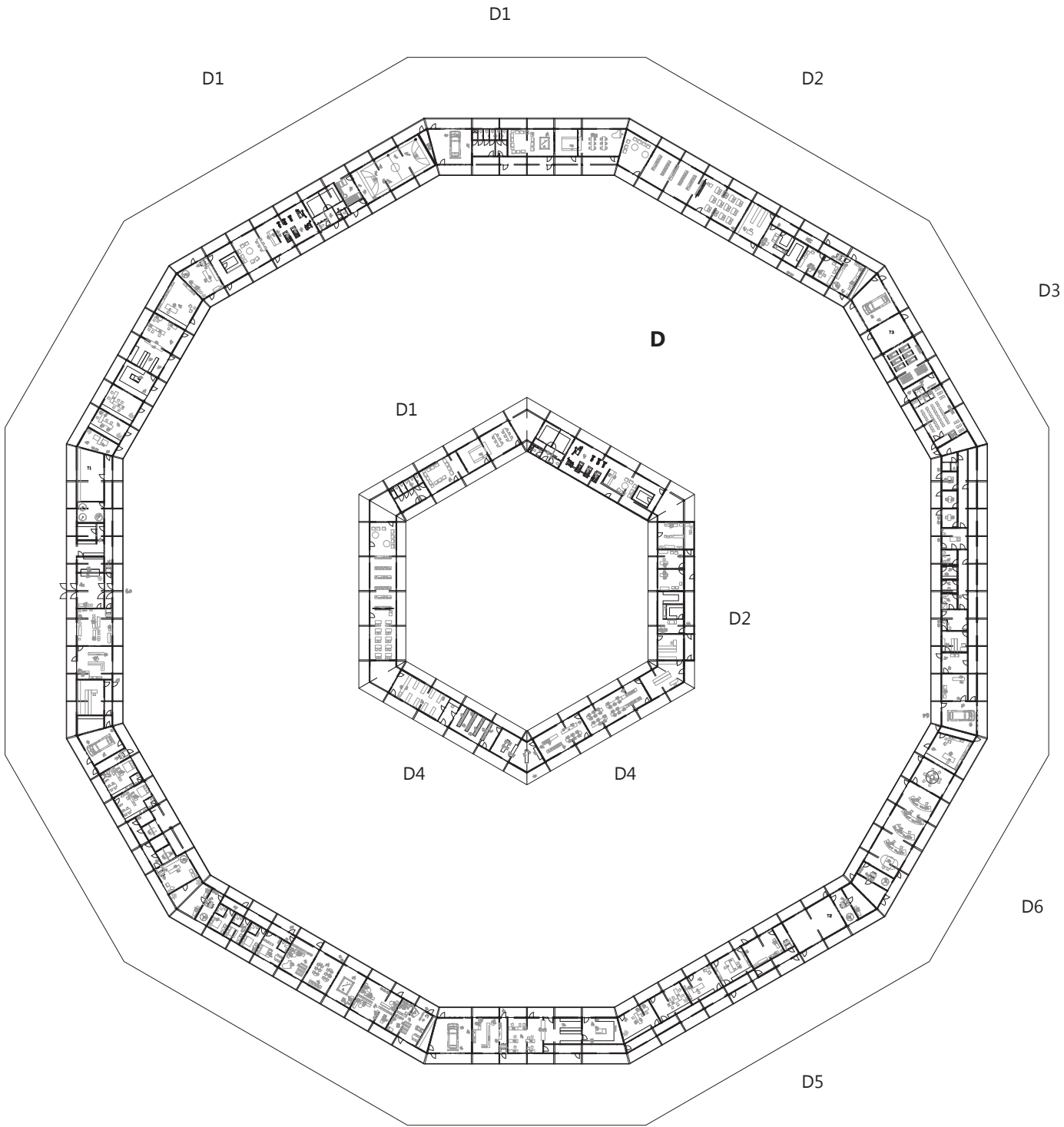

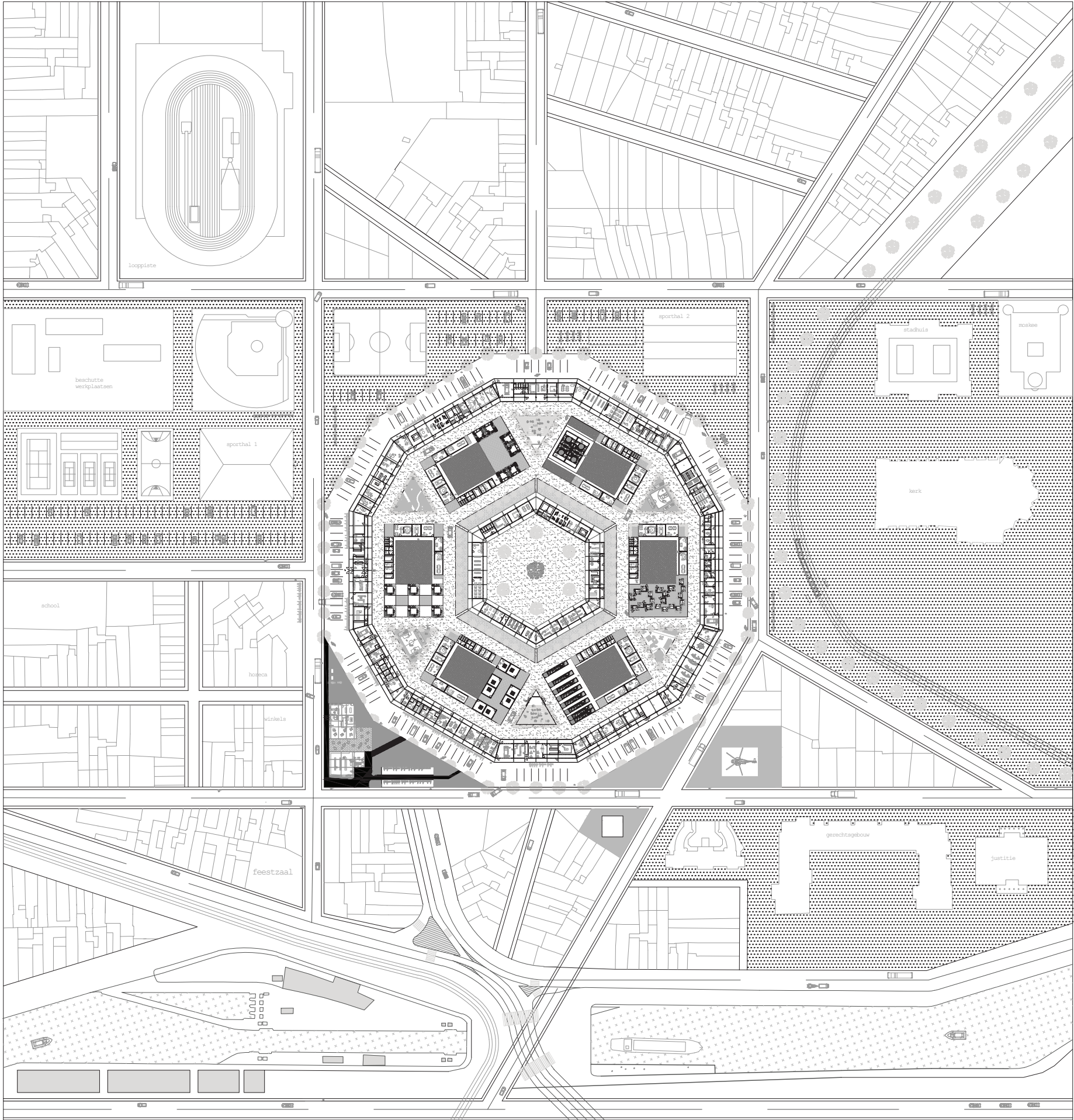
Ct6,v2,g

min 16 cellen, max 20

D: Gemeenschappelijke ruimte voor werk, begeleiding en
ontspanning (sectie voor gevangenen, cipiers en personeel)

D1 Sectie voor recreatie en ontspanning: a) Fitness en sport (basket, voetbal, e.a.); b) Dag- en avondactiviteiten (polyvalente ruimtes); D2 Sectie voor verzorging: a) Wachtzaal en ontvangsruimte; b) Dokterspraktijken; c) Opsla-
gruimte; D3 Sectie voor de beoefening van religie: a) Kerk; b) Moskee; D4 Werkplaatsen; D5 PSD; D6 Controlepost

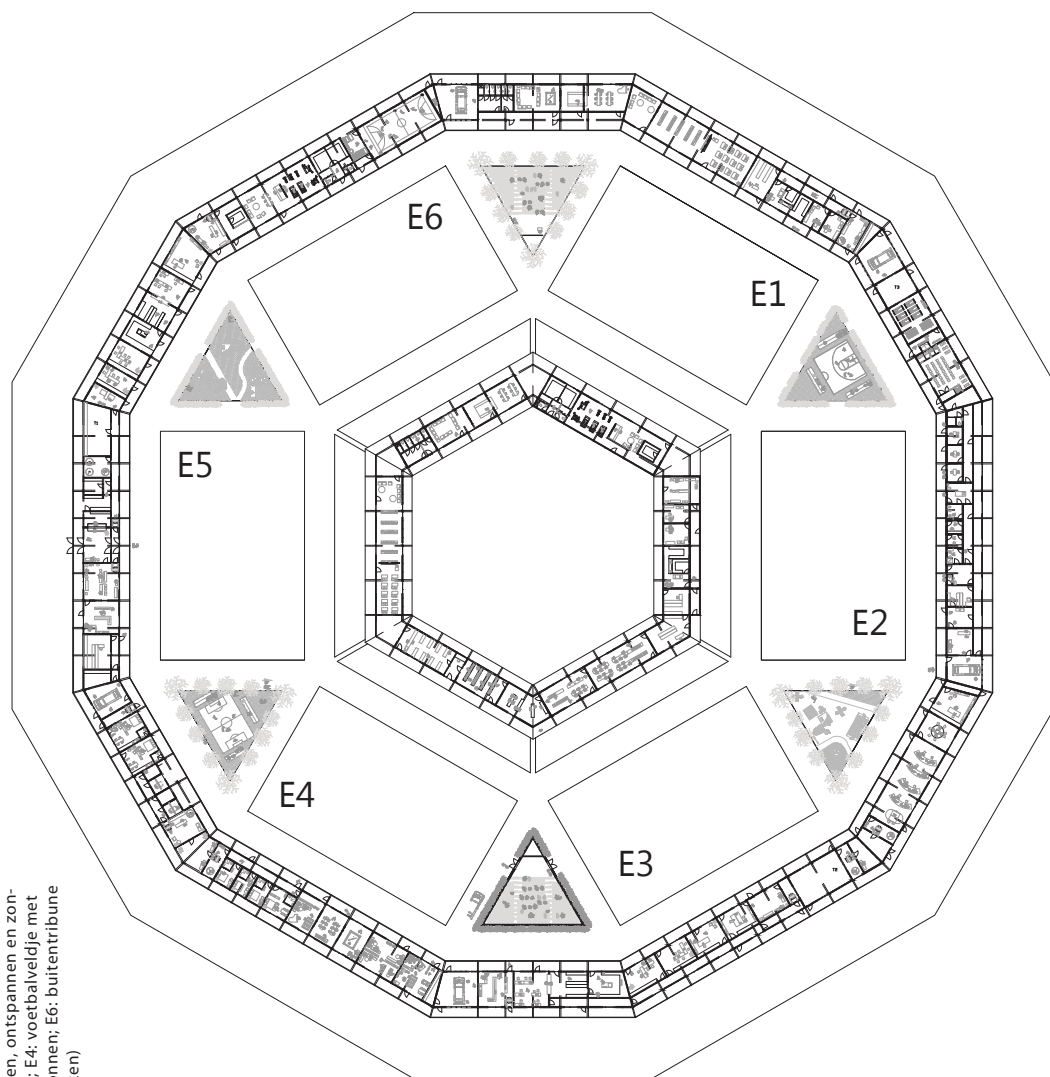

2. GEZONDE GEEST IN EEN GEZOND LICHAAM

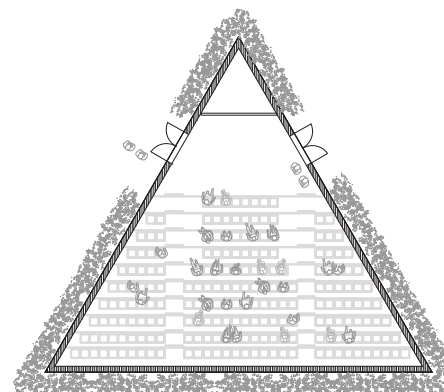
Goede infrastructuur voor film, theater, sport en spel

E: Zes buitenruimten voor sport en ontspanning

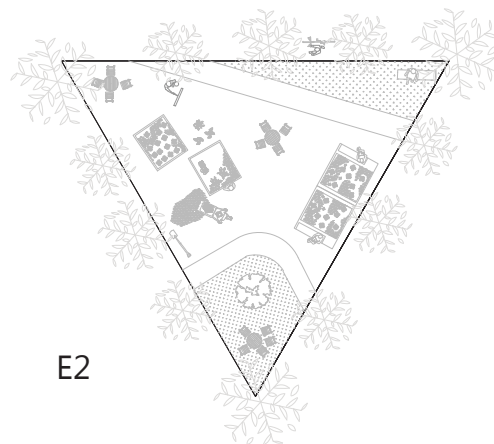
E1: basketveldje met zitbankjes; E2: plek om te tuinieren, ontspannen en zonnen; E3: polyvalente zaal voor concert, theater en film; E4: voetbalveldje met zitbankjes; E5: plek om te tuinieren, ontspannen en zonnen; E6: buitentribune voor o.a. projectie (bijvoorbeeld om samen film te kijken)

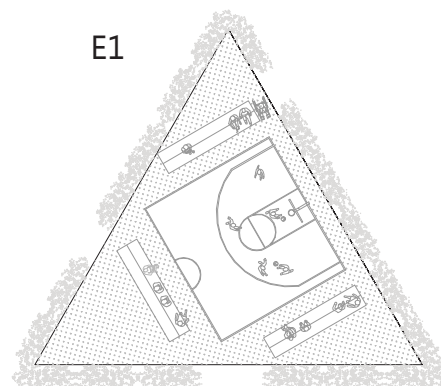
E3

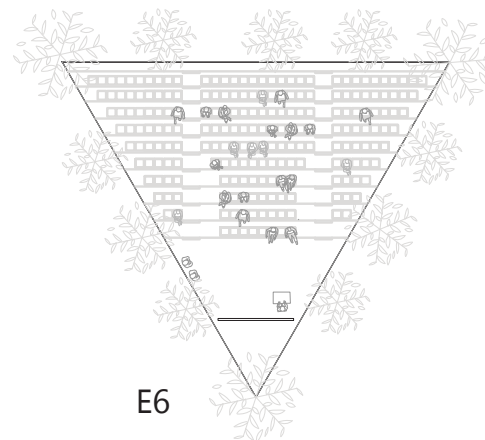
E2

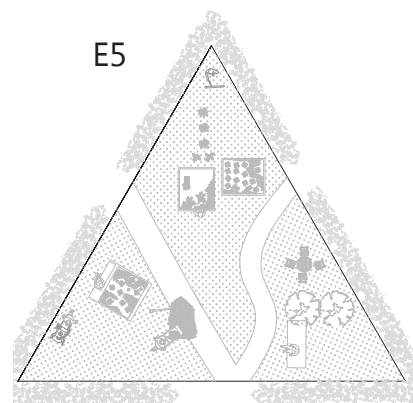
E1

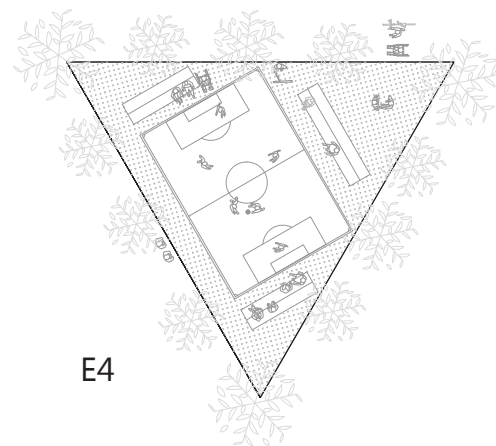
E6

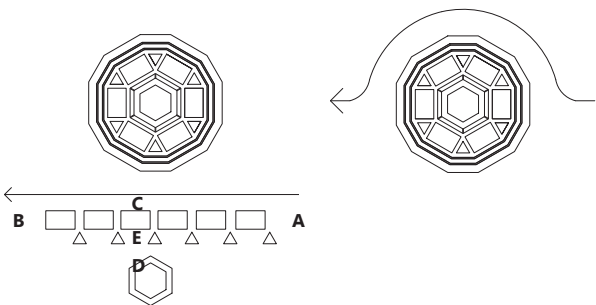

E5

E4

4e variant op eerste Basis model

= Vierde alternatief model op basis van 1e model en a.d.h.v. breed onderzoek en a.d.h.v. programma die aan de basis lagen voor bepalen van de vorm.

Met; secties

A: Sectie voor screening

B: Sectie voor onthaal, personeel, beheer, gasten en technieken

- B1 sectie voor onthaal
- B2 sectie voor beheer
- B3 sectie voor bezoekers (formeel)
- B4 sectie voor bezoekers (informeel)
- B5 sectie voor technieken

C: Sectie voor cellen (6 verschillende types)

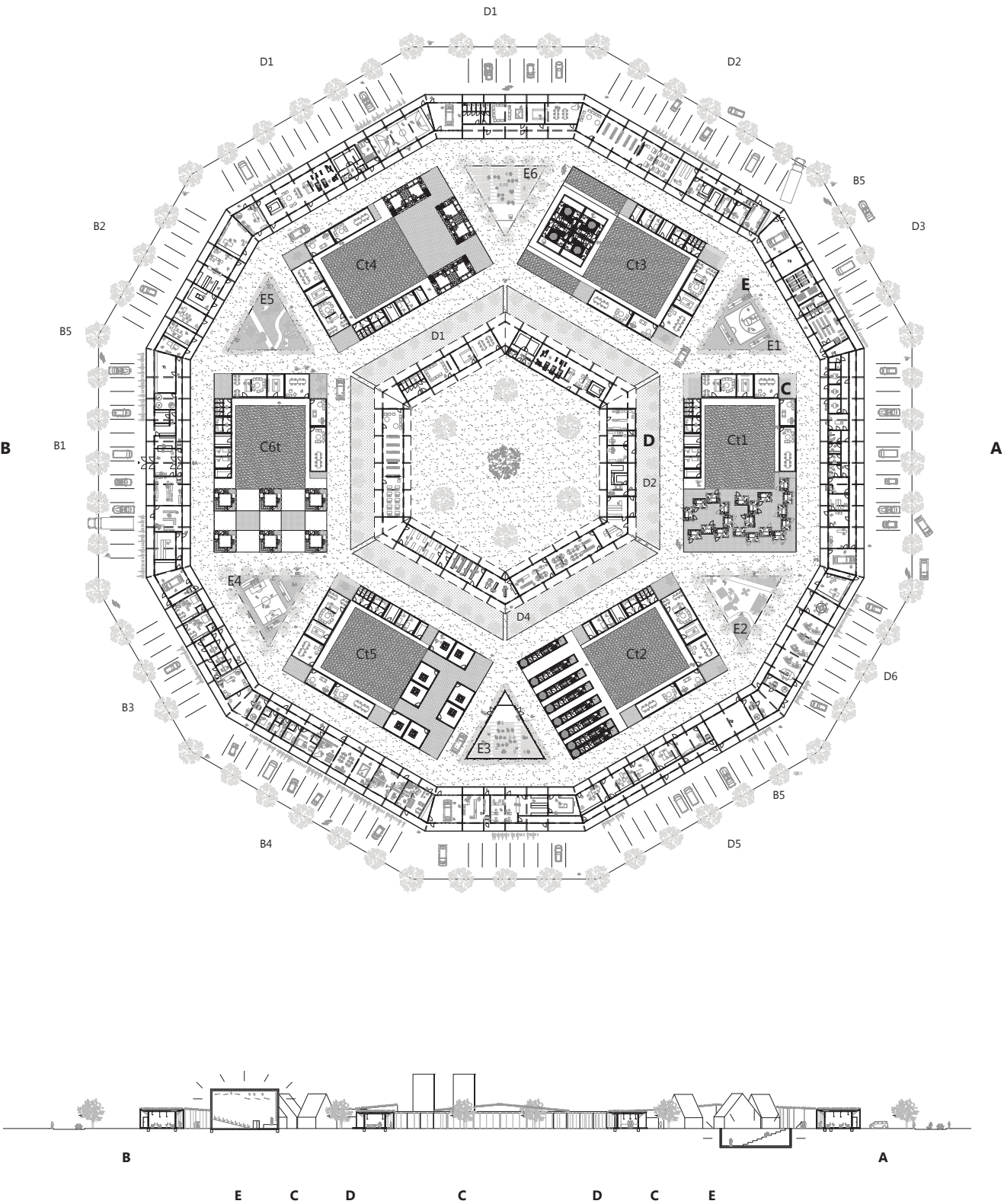
- Ct1 cel type 1: voorhechtenis cel
- Ct2 cel type 2: ruimtelijk traject (lineair)
- Ct3 cel type 3: ruimtelijk traject (concentrisch/patio)
- Ct4 cel type 4: individuele cel; kans op toe-eigening; variant 1 (centrale vrije ruimte)
- Ct5 cel type 5: individuele cel; kans op toe-eigening; variant 2 (2 centrale kern met functies)
- Ct6 cel type 6: gemeenschappelijke woontoren

D: Gemeenschappelijke ruimten voor werk, begeleiding en ontspanning

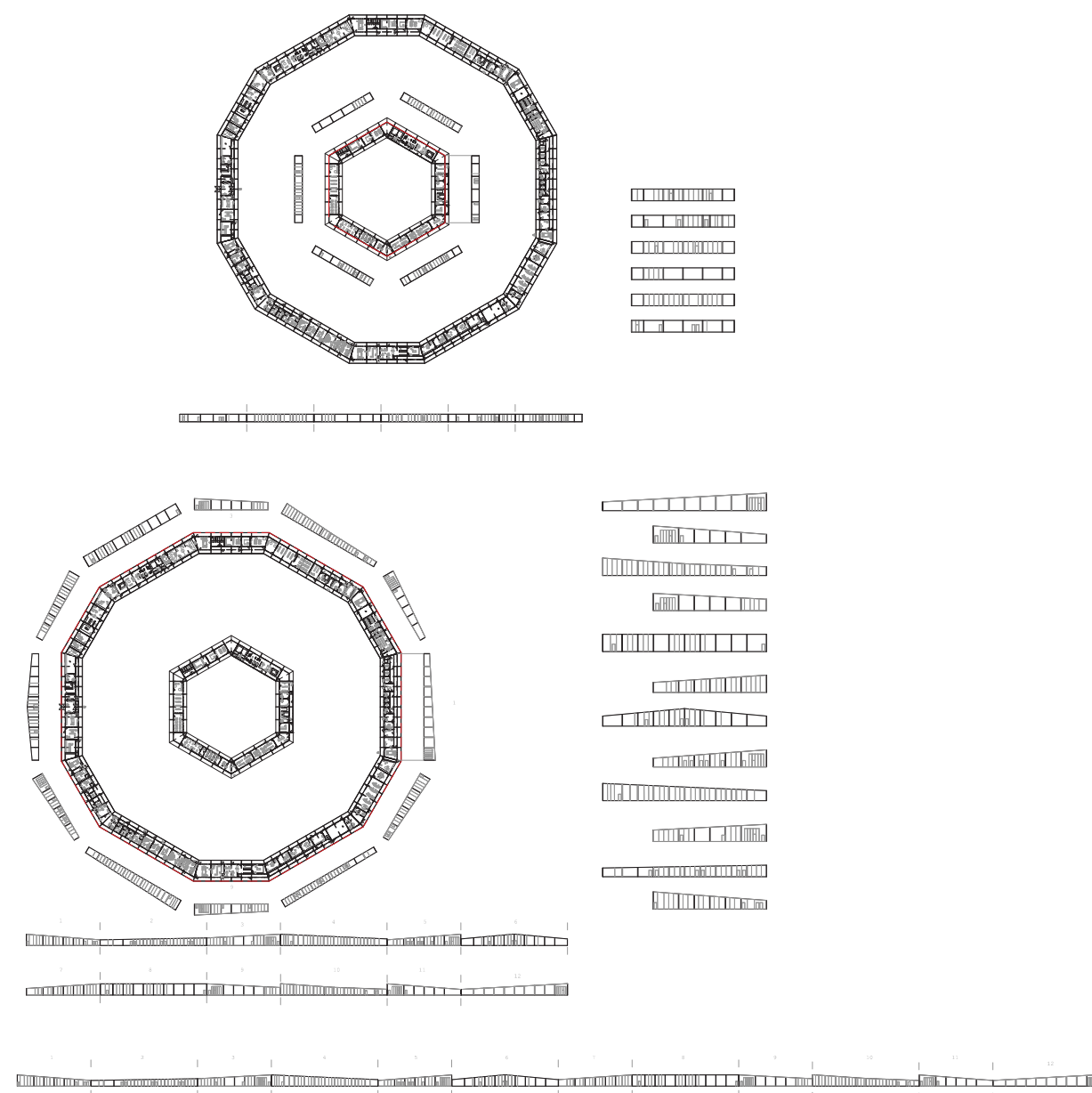
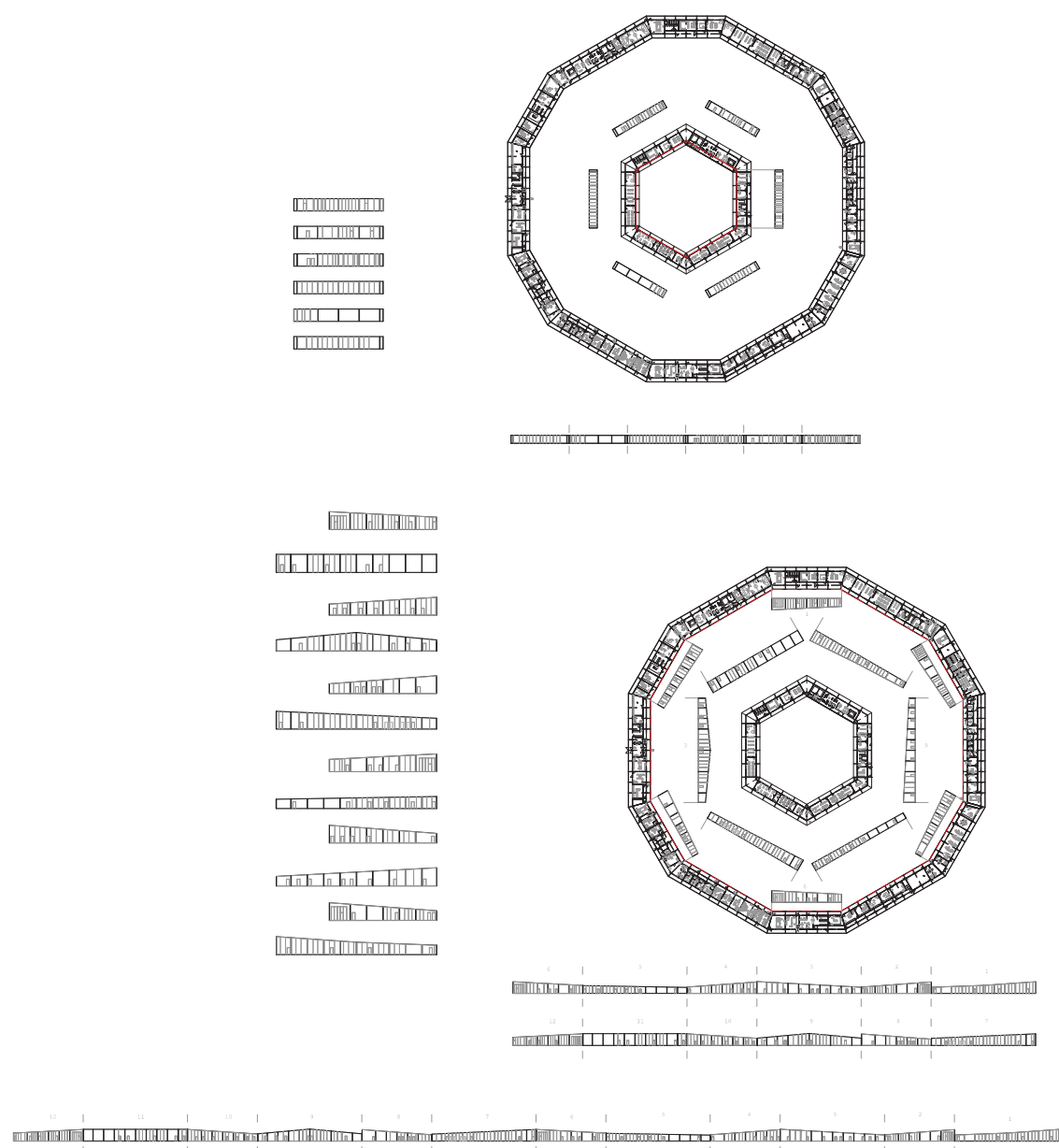
- = Sectie voor gevangenen, cipiers en personeel
- D1 sectie voor recreatie en ontspanning
 - a) Fitness en sport (basket, voetbal, e.a.)
 - b) Dag- en avondactiviteiten (polyvalente ruimtes)
- D2 sectie voor verzorging
 - a) Wachtzaal en ontvangstruimte
 - b) Dokterspraktijken
 - c) Opslagruimte
- D3 sectie voor religie-beoefening
 - a) kerk
 - b) moskee
- D4 werkplaatsen
- D5 PSD
- D6 Controlepost

E: Zes Buitenruimten; sportvelden en ontspanningsruimten.

- E1 Een basketveldje met zitbankjes
- E2 Een plek om te tuinieren, te ontspannen, te zonnen
- E3 Een polyvalente concert / theater en filmzaal
- E4 Een voetbalveldje met zitbankjes
- E5 Een plek om te tuinieren, te ontspannen, te zonnen
- E6 Een buitentribune voor projectie e.a.

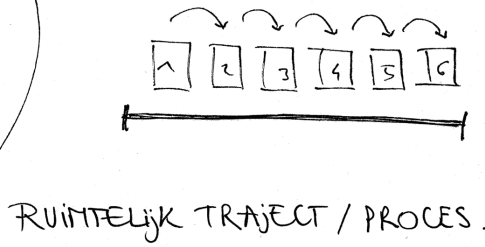
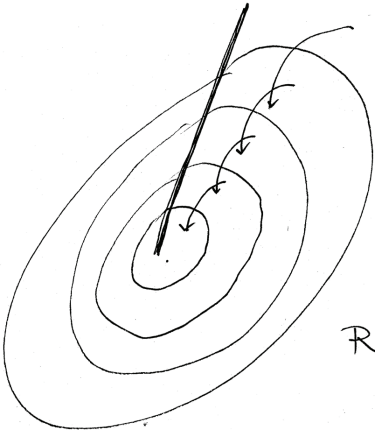
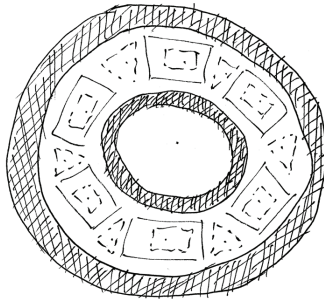
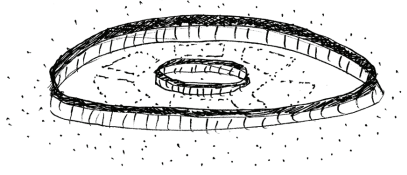
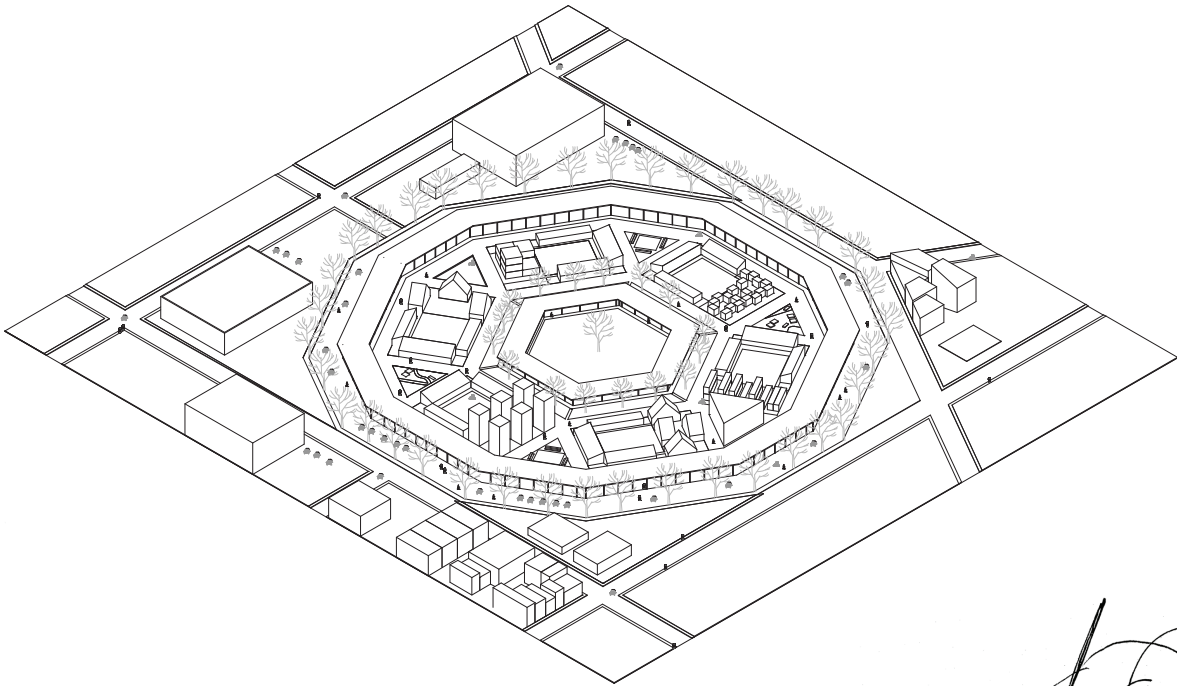
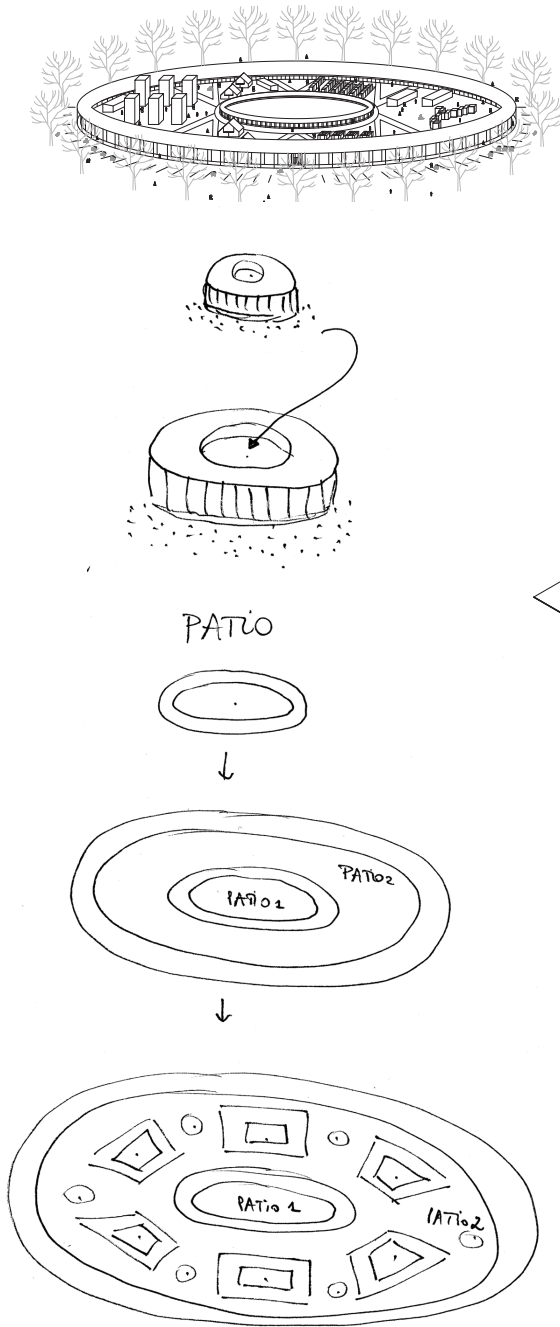

Gevels: golvend aan de buitenzijde, strak aan de binnenzijde

4. SOEPEL KOMEN EN GAAN (TEGEN BEVEILIGINGSPARANOIA)

- a) Goede bereikbaarheid voor dienstverlenende functie (intern en externen)
- b) Minder afschrikkend voor bewoners (gedetineerden), buurtbewoners & bezoekers (familie en vrienden)

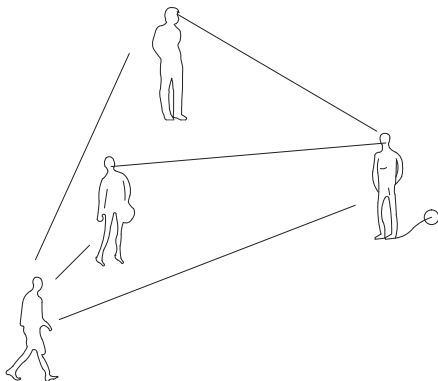
Ruimtelijk TRAJECT / PROCES.

5. BEWAKING, BEGELEIDING EN BEMIDDELING

C. Sectie voor de cellen

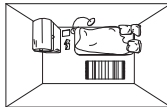
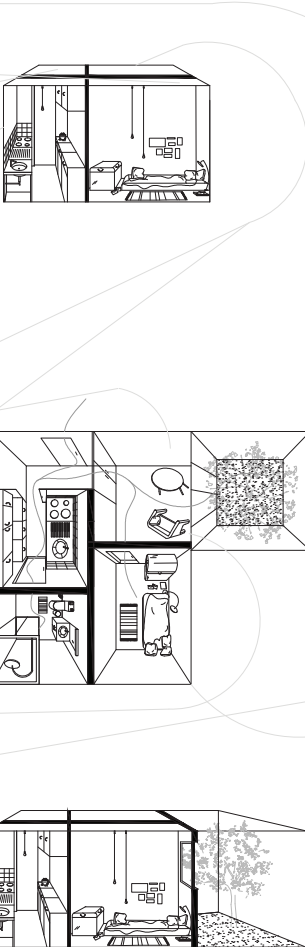
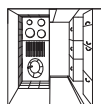
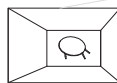
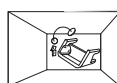
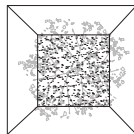
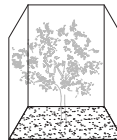
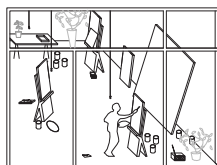
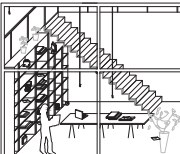
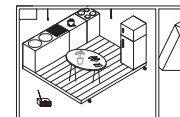
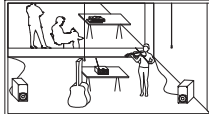
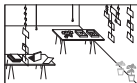
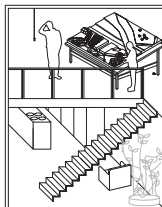
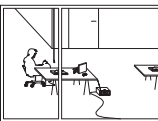
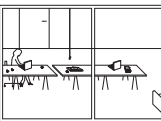
1. Cel 6; woontoren; 2. Linnenkamer; 3. Verzorgings- en EHBO-cel; 4. Ruimte voor opslag; 5. Douches; 6. WC; 7. Lounge, eetkamer, bar; 8. Keuken; 9. Polyvalente ruimte; 10. Individuele gespreksruimte; 11. Groeps gespreksruimte; 12. Rookruimte; 13. Cel voor mindervaliden; 14. Cel voor moeders/vaders

Minimum: 24 cellen, maximum: 32 cellen

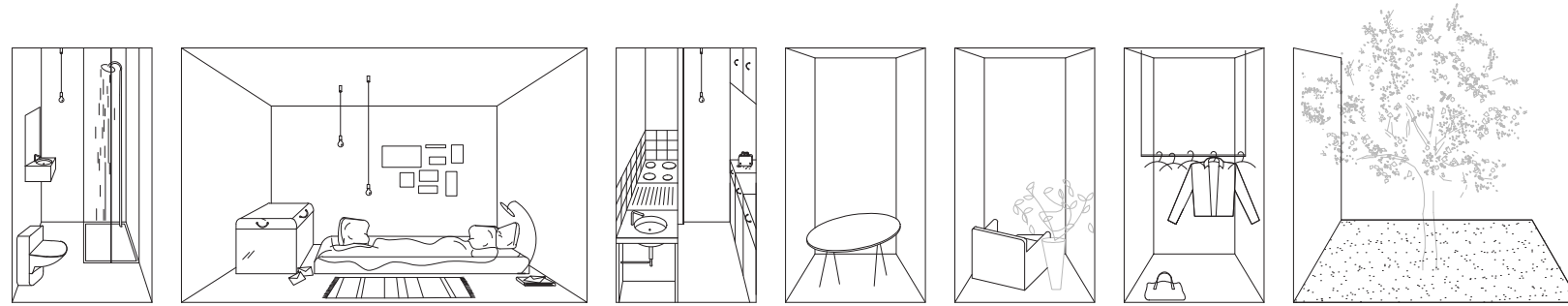

6. RE-INTEGRATIE IN DE SAMENLEVING
Gefaseerde aanpak en stimuleren van contact met buitenwereld

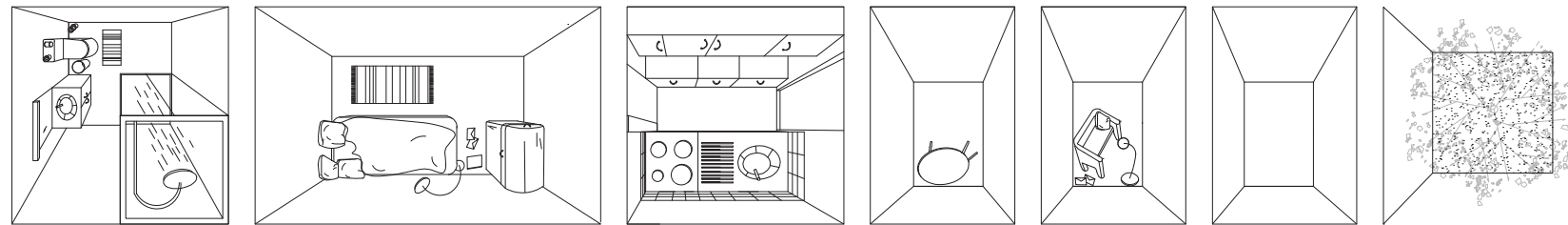
A. Individuele trajecten laat onderscheid toe

Aspecten uit onderzoek en na lezen van boek 'Ik ben wie ik ben'	Noodzakelijke Functies v/e cel gebleken uit onderzoek	Noodzakelijke Aantal Bouwstenen 60cm x 60cm voor deze Functies	Noodzakelijke Dimensionering van de ruimte voor functies	Ruimtes afhankelijk van de functies	Ruimtes in plan perspectief	Ruimtes in snede perspectief	Alle Ruimtes samen geconfigureerd in een cel
<u>De Vrijheid;</u> ONGESTOORD - Rust - Bezinnen	Slapen	□ X 15	5,4 m² 				
<u>De Privacy;</u> INDIVIDUELE - Toilet - Douche	Wassen	□ X 9	3,24 m² 				
<u>De Middelen;</u> TALENTBENUTTING <u>De Zelfstandigheid;</u> VERANTWOORDELIJKHEID	Koken	□ X 9	3,24 m² 				
<u>De Straf;</u> GRENZEN - kiezen wat je eet - (On)Gezond eten	Eten	□ X 6	2.16 m² 				
<u>De Vriendschap;</u> HELPEN <u>Het Bezoek;</u> ONTVANGEN	Ontvangen	□ X 6	2.16 m² 				
<u>De Vrijheid;</u> ONGESTOORD Buitenlucht happen	Ademen	□ X 16	5.76 m² 				
<u>De Middelen;</u> TALENTBENUTTING <u>De Tijd;</u> NUTTIG <u>De Toekomst;</u> VOORBEREIDING	Werken	□ X ???	MINIMUM 2.16 m² 	☐ bureauwerk ☐ Fotografie ☐ Muziek maken ☐ Beeldhouwwerken ☐ Schrijven ☐ Schilderen ☐ Architectuur ☐ Tekenen ☐ Metsen ☐ Dakwerken ☐ Kleemaken ☐ ... 	Verschillende Ruimtes om (creatief) te werken 		

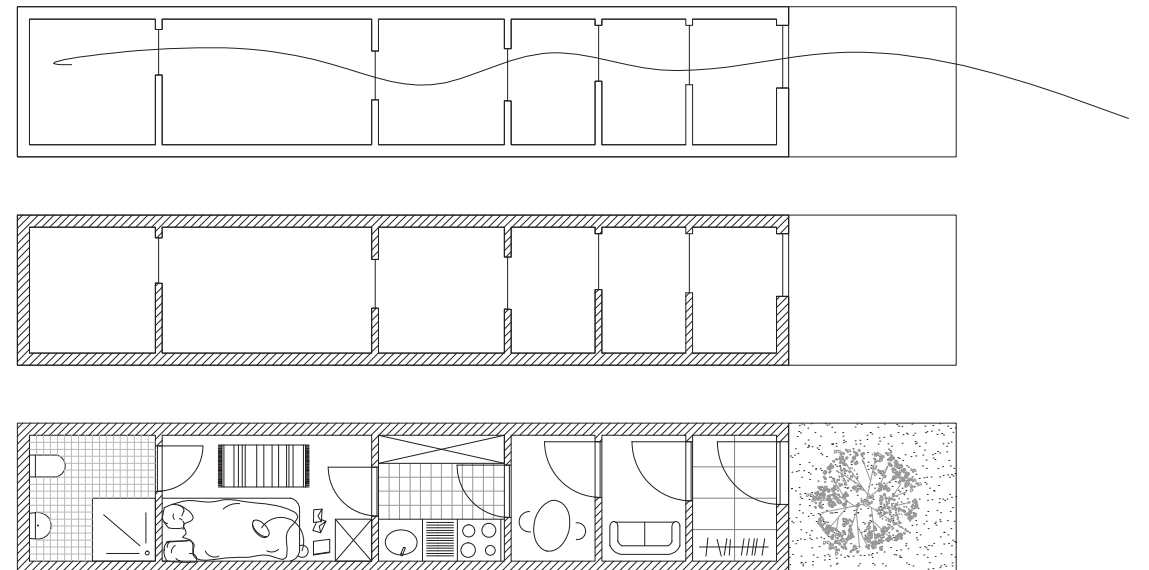
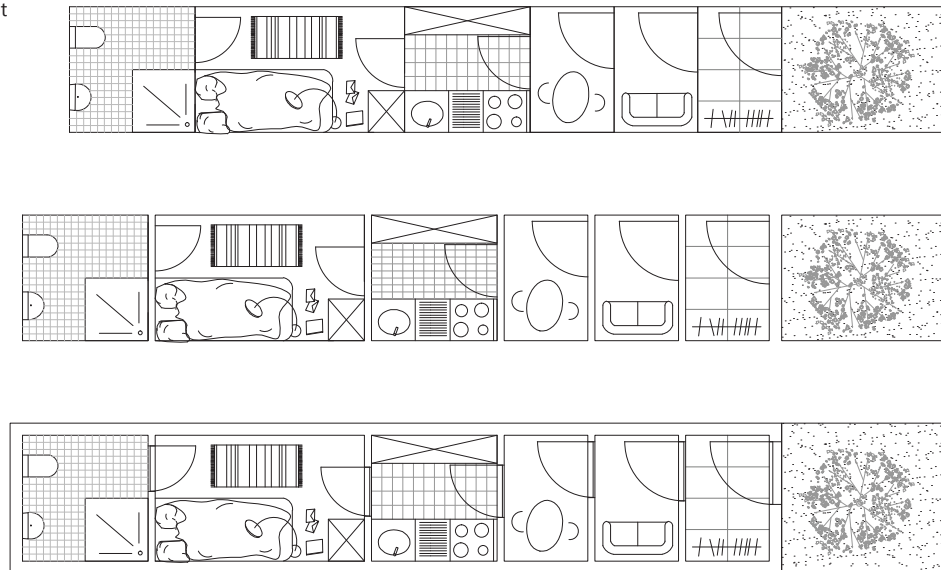
Snede perspectief

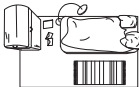
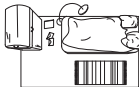
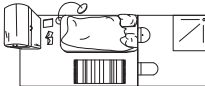
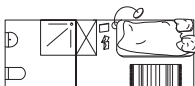
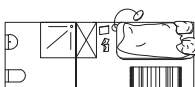
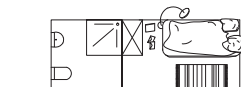
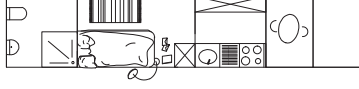
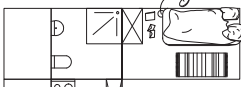
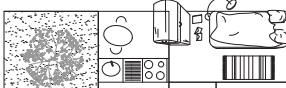
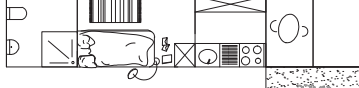
Plan perspectief

Plan traject

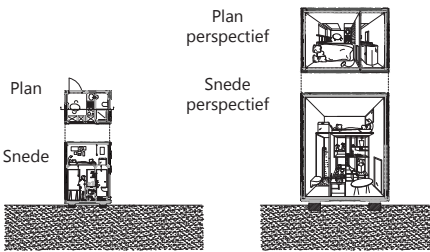

Variaties in de planmatige ontwikkeling van de cel doorheen de verschillende fasen
(functionele uitbreiding)

		Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	
Ruimtes in plan						
Slapen		Fase 1: slapen				
Wassen		Fase 2: slapen wassen				
Koken		Fase 3: slapen wassen koken				
Eten		Fase 4: slapen wassen koken eten				
Ontvangen		Fase 5: slapen wassen koken eten ademen				
Ademen		Fase 6: alle ruimtes samen in gebruik				

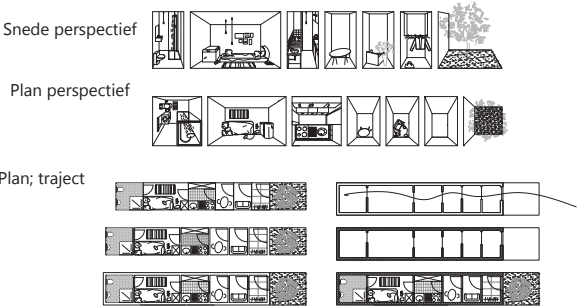
Cel 1

Woonunit voor 1 gedetineerde
gedurende de voorhechtenis.

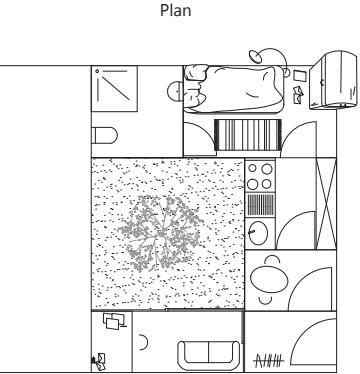
Cel 2

Woonunit voor 1 pers.
met een lineair **ruimtelijk traject**.
Eerst louter wassen en slapen ter beschikking,
vervolgens stapsgewijs de volgende ruimten.

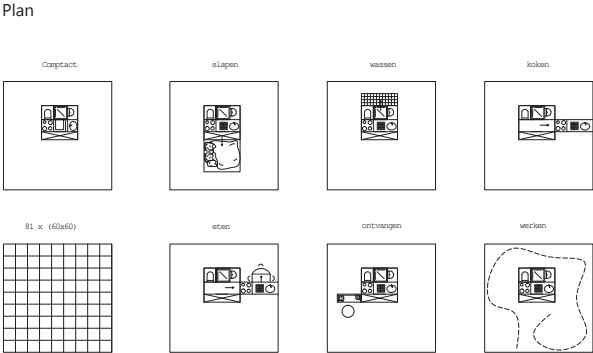
Cel 3

Woonunit voor 1 pers.
met **ruimtelijk traject** rondom een centrale buitenruimte / patio.
Eerst louter wassen en slapen ter beschikking, vervolgens
stapsgewijs de volgende ruimten.

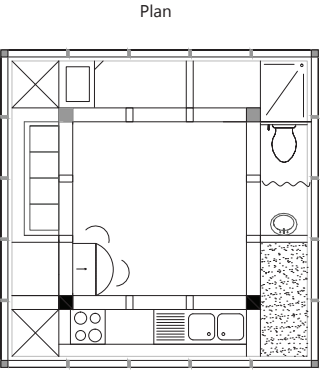
Cel 4

Woonunit voor 1 pers.
Alle functies zitten samen in een kern
en de overige ruimte blijft vrij.

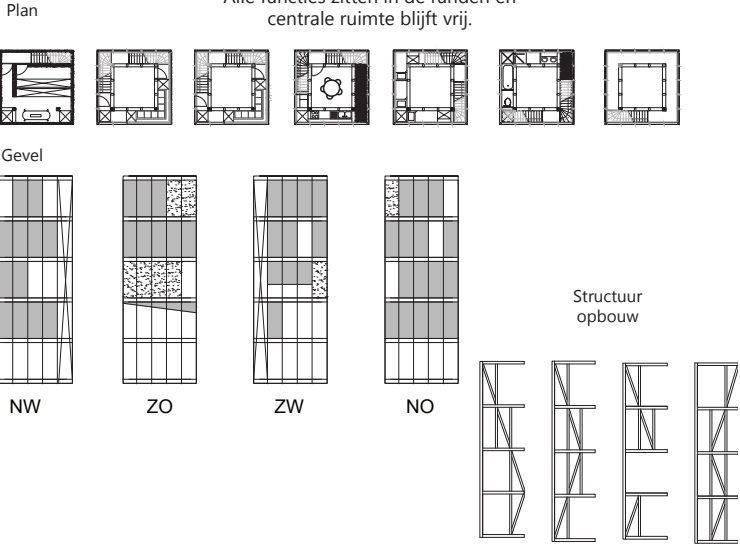
Cel 5

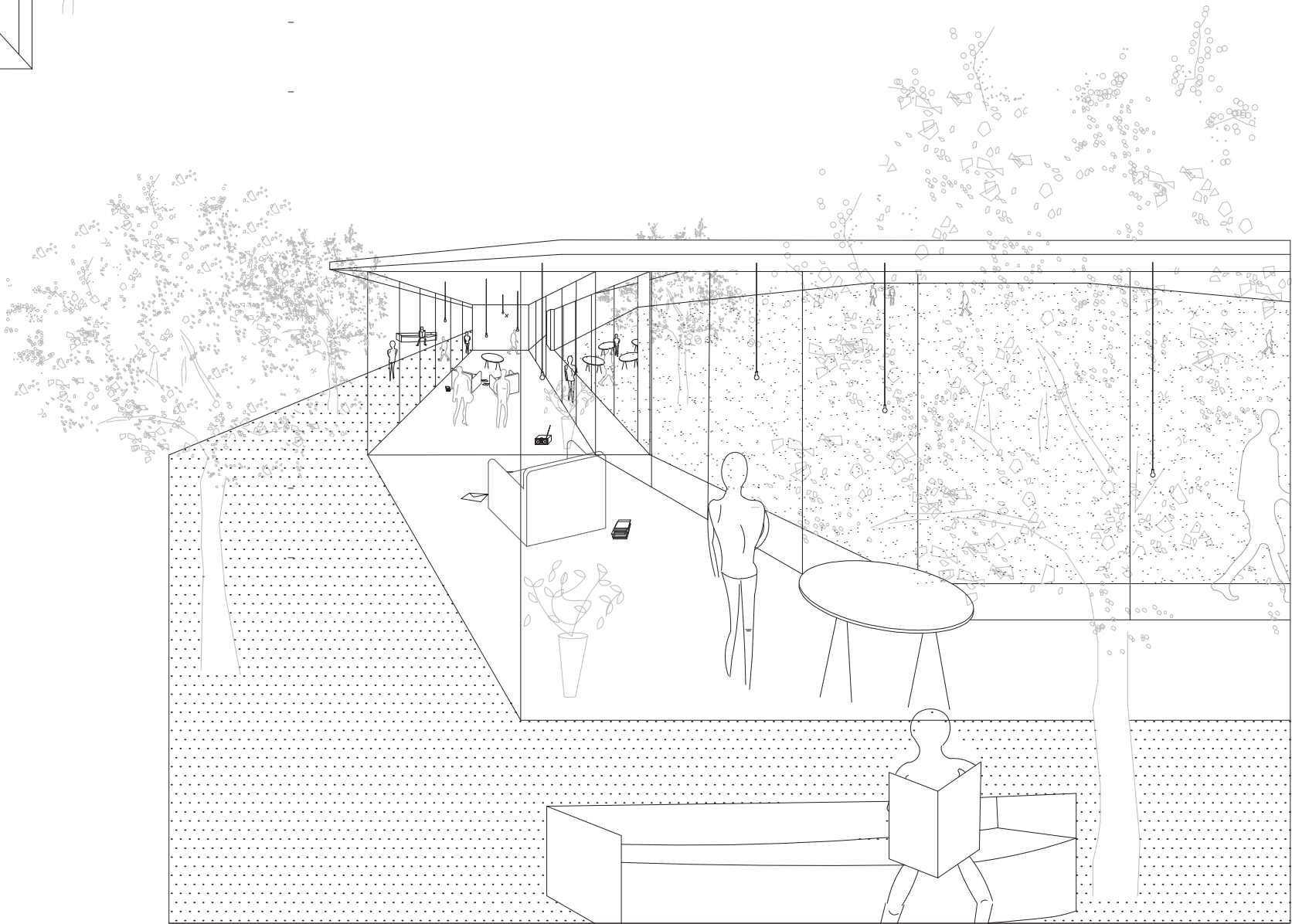
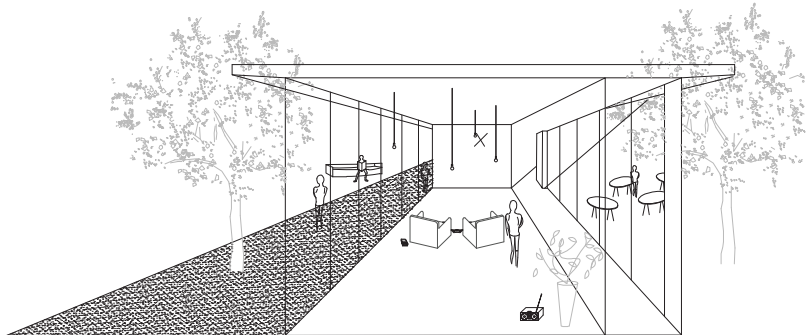
Woonunit voor 1 gedetineerde,
Alle functies zitten in de randen
en centrale ruimte blijft vrij.

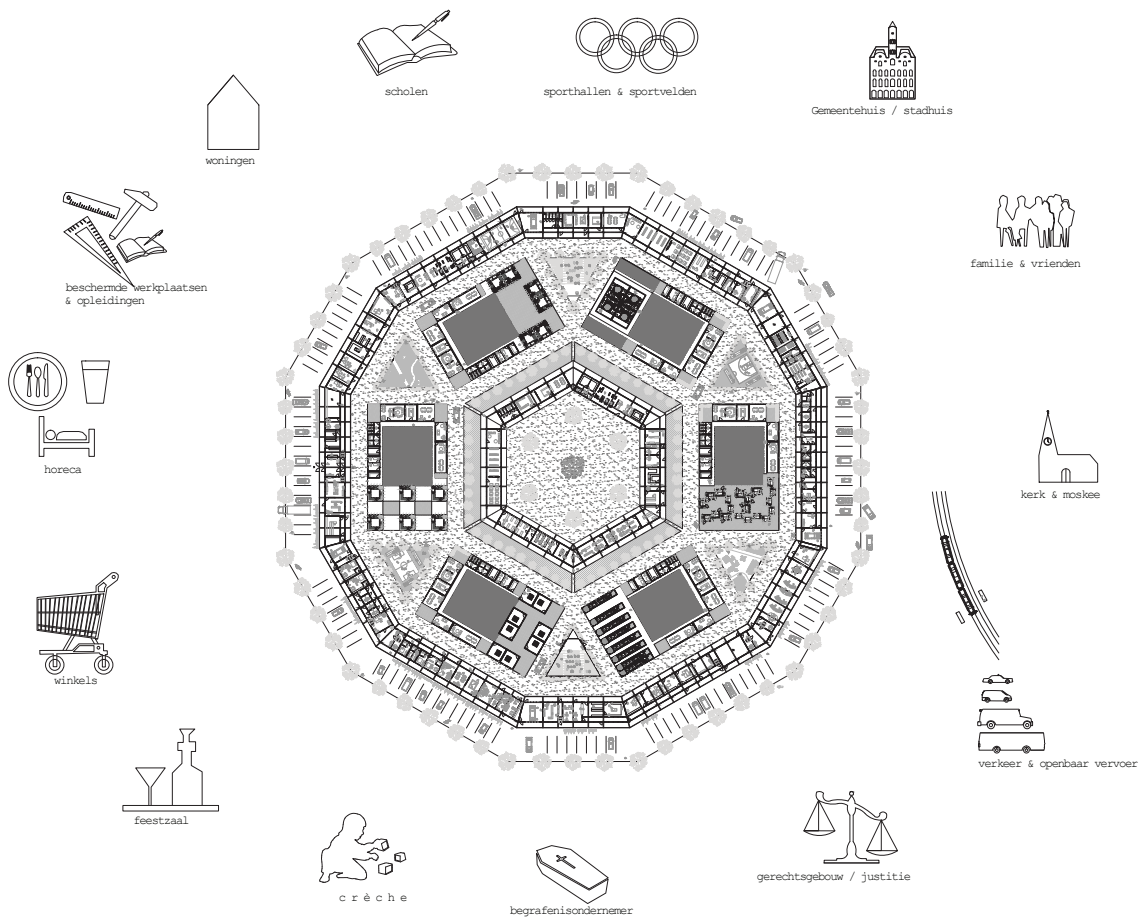
Cel 6

Een woontoren voor 4 gedetineerden.
Alle functies zitten in de randen en
centrale ruimte blijft vrij.

C. Belangrijke omgevingsfactoren

PRISON GEAR

KENNISPLATFORM
VOOR HUMANE
GEVANGENIS
ARCHITECTUUR

Met steun van
de Vlaamse overheid

KU LEUVEN LUCA